Ghid de bună practică pentru texte profesionale

Mici şi mari secrete,
reguli scrise şi (până acum) nescrise
ale meseriei de a compune corect, inteligibil,
respectabil, plăcut, convingător, eficace

Autor: Mario Duma

București, România, 2004.

Acest document distribuit gratuit, dar este protejat de
licența Creative Commons Attribution 3.0
Detalii la http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/deed.ro

CUPRINS

Prefaţă 4
Cui se adresează 5
Introducere 6
SCHEMA / SIMBOLURI FOLOSITE 8
Structură si conţinut 9
MESAJUL 9
„FIRUL ROŞU" 9
STRUCTURĂ LOGICĂ UNITARĂ 10
PONDEREA ASPECTELOR TRATATE 10
DE EVITAT „CASTRAVEŢI - GRĂDINARULUI" 10
SUCCESIUNEA LOGICĂ A IDEILOR 11
LEGĂTURA BIUNIVOCĂ TERMEN-CONCEPT 11
ELIMINATE LUNGIMILE SAU AMĂNUNTELE EXCESIVE 12
FRAZELE LUNGI - FRAGMENTATE 12
TERMENII DE SPECIALITATE - EXPLICAŢI 12
ENUMERĂRILE – ACEEAŞI FORMĂ GRAMATICALĂ 12
EVITAREA REPETĂRILOR 14
CIFRE 17
UNITĂŢI DE MĂSURĂ PENTRU PUTERE ŞI ENERGIE 18
CUM SE DETERMINĂ „DEFLATORUL" PENTRU O ANUMITĂ ŢARĂ ŞI PERIOADĂ 21
SUBLINIERI 21
CITAREA SURSELOR BIBLIOGRAFICE 22
LIMBA ROMÂNĂ LITERARĂ - RESPECTATĂ 23
INTELIGIBILITATEA 24
Reguli privind cuprinsul 25
DESPRE TITLURI SI SUBTITLURI 25
Punctuaţia 27
Acordurile gramaticale 28
ACORDUL CUVINTELOR CU FORMĂ DE SINGULAR ŞI SENS GENERIC SAU CUMULATIV 28
ACORDUL ADJECTIVULUI PRECEDAT DE DOUĂ SUBSTANTIVE DE GEN / NUMĂR DIFERITE 30
CAZUL ÎN CARE AL DOILEA SUBSTANTIV SE AFLĂ ÎNTR-O CONSTRUCŢIE CU ROL DE ATRIBUT LA PRIMUL SUBSTANTIV, IAR ÎMPREUNĂ AU ROL DE ATRIBUT LA UN AL TREILEA 31
CÂND UNUL DIN SUBSTANTIVE ESTE ÎNLOCUIT DE UN PRONUME 31
ADJECTIVUL SE ACORDĂ ÎN CAZ CU SUBSTANTIVUL LA CARE SE REFERĂ 32
VERBE IDENTICE LA PREZENT, PERS. A 3-A SINGULAR ŞI PLURAL (CONJUGAREA A 4-A) 32
ADJECTIVE IDENTICE LA MASCULIN ŞI FEMININ 33
Vocabular 33
CUVINTE (FRECVENT) UTILIZATE ÎN FORMĂ GRAMATICALĂ ERONATĂ 33
SUPERLATIVE (SAU COMPARATIVE) INTRINSECI 34
PLEONASME 35

Asocierea de cuvinte cu aceeaşi rădăcină (nu sunt pleonasme, dar nu sună bine; stângăcii de evitat) 36
Evitarea unor rime în proză 36
Inutile alăturări de sinonime perfecte 36
Transformări sau diferenţe de litere care transformă cuvinte 36
Cuvinte in limba engleză care au alt înţeles – sau nu există - in limba română 38
Prescurtările de nume 40
Expresii / cuvinte frecvent utilizate cu sens eronat. 41
Alte capcane de vocabular 48

Recitire 56

Checklist pentru recitire – puncte de verificat 56

Prezentarea, susţinerea lucrărilor în avizări, expuneri 58

Citit sau vorbit liber? 58
Difuzat material scris amplu: înainte de expunere, după, sau deloc? 58
Checklist: ce să nu faceţi 59

Bibliografie 61

Anexa: Licența Creative Commons Attribution 3.0 62

Prefaţă

Mario Duma (1930 – 2007), autorul acestei lucrări, a avut o carieră împlinită, desfăşurată, întâi ca inginer şi apoi ca doctor inginer, pe aproape 50 de ani şi dedicată activităţii de cercetare ştiinţifică în domeniul ingineriei şi impactului acesteia asupra societăţii. Doua pasiuni vechi - jurnalistica şi analiza economică - şi-au găsit expresia in numeroasele articole publicate ca analist economic in anii 1990-2004. Respectul de o viaţă pentru limba română, preocuparea pentru un limbaj elevat au fost caracteristica generaţiei lui de intelectuali, dar şi rezultatul anilor de liceu, când l-a avut ca profesor de limba română pe marele lingvist Alexandru Graur.

Ghidul se înscrie în preocuparea permanentă a lui Mario Duma de a îşi împărtăşi cunoştinţele, de a contribui la ridicarea nivelului general de profesionalism in Romania. Regulile si principiile incluse in ghid sunt aceleaşi pe care Mario Duma le respecta in propriile lucrări, pe care le cerea respectate in lucrările elaborate de colectivele pe care le conducea, si pe care le urmarea şi explica oricând i se cerea sa citească si să comenteze lucrarea cuiva, fie coleg, fie familie.

A asamblat acest ghid in anul 2004. Apoi însă, s-a concentrat pe Ghidul de Prefixe si Sufixe (publicat acum pe www.marioduma.ro), la care a lucrat in ultimii ani ai vieţii, până in ultima zi, în ciuda luptei cu o boală nemiloasă. Spre sfârşit, ştia ca nu va putea câştiga cursa cu timpul şi că ambele lucrări vor rămâne neterminate.

Ca fiică, i-am promis că Ghidul va fi publicat, pentru a putea fi, aşa cum şi-a dorit el, un ajutor la dispoziţia celor preocupaţi de a îmbunătăţi calitatea lucrărilor profesionale pe care le elaborează. Am editat Ghidul, dar nu am adăugat sau modificat conţinutul, chiar acolo unde era evident că nu era finalizat: din respect pentru autor, materialul este aşa cum l-a gândit şi pregătit el.

Conţinutul acestui ghid ramâne perfect valabil şi la fel de util azi, în ciuda multelor schimbări intervenite între timp în modul de prezentare a lucrărilor profesionale – pentru că principiile a ceea ce înseamnă „bună practică pentru texte profesionale" nu se schimbă.

Pentru o cât mai largă diseminare, Ghidul este disponibil gratuit (v. şi www.marioduma.ro) – rugam doar a se respecta dreptul de proprietate intelectuală, protejat de licenţa Creative Commons Attribution 3.0.

Comentarii şi sugestii se pot trimite la adresa de email contact@marioduma.ro

Adriana Vasilescu
Decembrie 2012

Cui se adresează

Această broşură interesează pe toţi cei care au de întocmit, de verificat, de aprobat şi de susţinut documentaţii, studii, rapoarte (tehnice, ştiinţifice, economice, politice, sociologice, ecologice, medicale, administrative…), puncte de vedere, informări, analize, prognoze, strategii, fundamentări, scrisori, prezentări, argumentări, prospecte, oferte, cei ce întocmesc conferinţe, cursuri, reglementări, norme, instrucţiuni, programe de lucru, metodologii, susţineri, justificări, prospecte tehnice sau comerciale, materiale publicitare, „documentare", avize etc., şi anume:

- cercetători, proiectanţi, analişti, diplomaţi, negociatori, consultanţi, consilieri, experţi, avizatori, raportori, redactori, manageri, legislatori, oratori…;
- lucrători din HR, PR, Advertising… ;
- ingineri, economişti, sociologi, psihologi, jurişti, filologi (literaţi), medici, biologi…;
- profesori, doctoranzi, instructori, studenţi, absolvenţi, elevi – olimpici şi neolimpici…;
- cadre didactice de la facultăţile de jurnalism (dar nu numai de la aceste facultăţi…);
- artişti, prezentatori, moderatori de emisiuni radio-TV;
- traducători;
- corectori;
- tineri prevăzători şi ambiţioşi, care vor să aibă un set suplimentar de oportunităţi de job-uri în raniţă – cele unde „a avea condei" constituie fie cerinţa de bază, fie un avantaj;
- îndrăgostiţi;
- apărători ai drepturilor şi libertăţilor.

Introducere

Există o amplă literatură consacrată elaborării / redactării de texte. Ea este adresată în special jurnaliştilor profesionişti, mai ales – studenţilor în branşă. Multe lucrări sunt întocmite în ajutorul celor ce elaborează lucrări ştiinţifice: teze de licenţă, de doctorat, lucrări ştiinţifice în general. Nişa de piaţă ţintită de prezenta lucrare se delimitează astfel:

- *Compactitate.* Elaboratorii de texte de serviciu sunt oameni mereu ocupaţi, mereu grăbiţi. Nu au timp să studieze amplele, interesantele, minuţioasele, bine gânditele tratate, cu sute de pagini scrise, existente. Îi interesează nu sistematizările conceptuale din manuale, nu au timp să digere lungile texte exemplificative date, nu au timp să caute nici în dicţionare enciclopedice în care se dau practic aceleaşi explicaţii pentru mai mulţi termeni derivaţi, vor răspuns rapid la un dubiu de detaliu, sau să nu omită ceva important.

  Ghidul de faţă caută să dea o „foaie de parcurs", checklist, punctaje cu problemele cele mai importante care trebuie urmărite, lăsând alte detalii pe seama intuiţiei şi culturii condeierului. Fără o minimală cultură generală, degeaba ne bizuim pe tratate – sau pe ghiduri sau dicţionare – despre metode de redactare a textelor.

- Şi totuşi – unele detalii, unele subtilităţi, unele explicaţii. Cele pentru preîntâmpinarea şi corectarea unor deficienţe, dintre cele mai frecvent întâlnite în practică şi dintre cele mai nocive.

- *Un minidicţionar*, cuprinzând o selecţie a unui set de cuvinte de uz pluridisciplinar, sau, poate, chiar cuvinte din uzul curent, dar pentru care elaboratorul de texte poate avea unele dubii privind alegerea variantei potrivite, cuvinte care se găsesc, împrăştiate alfabetic şi cu formulări ce ţin de specificul subiectiv al autorilor diferiţilor termeni, în voluminoasele dicţionare explicative, dar, iarăşi, este greu (la propriu şi la figurat) să cauţi în dicţionare precizările, delimitările semantice care interesează.

  În acest ghid este nu numai o selecţie: cuvintele sunt puse în grupări de cuvinte cu sensuri apropiate, deşi nu sinonime (sau antonime) perfecte, absolute; se pune accentul pe genul proxim şi diferenţa specifică (uneori – şi definiţiile au fost reformulate pentru a pune în evidenţă genul proxim şi diferenţa specifică), precum şi, dacă este cazul, pe situaţiile în care este recomandabilă utilizarea unui termen sau a altuia.

  Au fost preferaţi şi termenii care, provenind dintr-o disciplină ştiinţifică, tehnologică, medicală, umanistă etc., au transgresat în limbajul intelectual curent, cu sens generalizat sau figurat. Fiecare specialist este stăpân pe termenii din domeniul său. Dar mulţi termeni, din diferite specialităţi, devenind componente ale unui limbaj intelectual general, cei ce îl practică pot simţi nevoia cunoaşterii exacte a semnificaţiilor unor termeni proveniţi din alte domenii: le vor avea la dispoziţie aici.

- Nu numai atât: unii termeni, intraţi în uzul curent profesional relativ recent, nu au definiţii satisfăcătoare în dicţionarele existente; în dicţionare explicative străine importante se găsesc explicaţii pentru anumite semnificaţii sau / şi anumite forme ale cuvintelor care lipsesc din DEX sau MDE. Unele cuvinte sau sensuri mai recente lipsesc deocamdată şi din dicţionarele străine. Dicţionarul din prezentul ghid încearcă să acopere aceste lacune, neoficial, până când termenii respectivi sau sensurile noi respective vor ajunge şi în atenţia autorilor de dicţionare generale oficiale.
  Exemple:
  - **abordare**. În afară de sensul propriu (abordare a unei nave), se dă semnificaţia de deschidere a unei discuţii, de începere a unei analize, dar lipseşte sensul de *mod de a pune şi a trata problema, punct de vedere iniţial, concepţie, metodă*.
  - **energie**. Se dau diferite definiţii despre sensul fizic al termenului (capacitatea de a efectua lucru mecanic etc.), dar lipsesc semnificaţiile la care să răspundă expresiile *forme şi purtători de energie, resurse epuizabile de energie, balanţă energetică, DoE (Department of Energy) etc.*
  - **fuzzy**. Termenul apare în dicţionare numai cu sensul propriu - scamă, dar lipseşte orice referire la relativ noua (deja de 30-40 ani!) teorie a mulţimilor fuzzy (un element poate nu numai să aparţină sau să nu aparţină unei mulţimi, 1 sau 0, ci poate să aparţină *într-o anumită măsură,* definită între 1 şi 0); de asemenea, se constată că unii producători de utilaje marchează cu termenul fuzzy regimul de funcţionare programat manual.
  - **sistemic**. Termenul lipseşte din dicţionarele româneşti, fiind în mod nejustificat înlocuit cu termenul *sistematic.*

  Ş.a.m.d.

  În afară de asemenea actualizări şi precizări de definiţii, termenii sunt grupaţi în „ciorchini", pentru a găsi mai uşor sinonimul / antonimul ce prezintă interes, cu definiţiile sale, fiind ataşat un index alfabetic, cu trimiterile necesare.

  În dorinţa de a fi un ghid practic şi suficient de comod, gen „quick reference", lista termenilor de comparaţie nu este exhaustivă, ci se limitează la un număr rezonabil de termeni relativ frecvent utilizaţi în lucrări profesionale. Din aceleaşi motive, dintre termenii înrudiţi sau derivaţi se analizează numai unul, dacă explicaţiile date sunt valabile pentru întregul ciorchine; dimpotrivă, se dau diferenţele de nuanţe între termeni înrudiţi sau asemănători, când este cazul.

- Pe lângă termeni, dicţionarul cuprinde şi unele locuţiuni şi maxime, în special latine, româneşti şi din alte câteva limbi, de largă utilizare în lucrări profesionale şi în vorbirea intelectuală curentă internaţională.

- În fine, prezentul ghid cuprinde două capitole absente în tratatele de redactare actuale de pe piaţă, sau existente numai parţial, prin prisma anumitor specialităţi. Primul cuprinde conversiile de unităţi de măsură. De exemplu: cea mai frecvent solicitată conversie – din barilii de petrol pe zi despre care aflăm în comunicate că se produc sau se vând în plus sau în minus – dar nu ştim ce reprezintă în unităţile noastre de măsură – tone şi

tone echivalent cărbune sau petrol pe an, pentru a putea aprecia, de exemplu, ce pondere procentuală are modificarea respectivă în raport cu totalul importului de ţiţei al României? În nici unul dintre multele dicţionare examinate nu există răspuns la această întrebare, şi aceasta – întâi, pentru că este o conversie transdisciplinară, dintr-un sistem de mărimi – dimensiuni, capacităţi, trecând prin mase, în energie; al doilea, pentru că factorul de conversie exemplificat este funcţie de parametri sortimentali şi locali. În acest ghid se dă răspuns la această problemă şi la altele similare şi au fost colecţionaţi coeficienţi de conversie între cele mai larg utilizate mărimi.

- Şi – ultimul dar nu cel din urmă (traducere proastă încetăţenită, care pierde „clenciul" calamburului; se explică acest lucru în ghid), repere privind precizia cu care trebuie reprezentate cifrele: câte semne zecimale diferite de zero, câte zecimale după virgulă? Este şi aceasta o problemă de cultură necesară oricărui întocmitor de texte, mai ales în era calculatoarelor, care, la împărţirea oricăror numere prime, ne livrează şi câte 10 cifre zecimale, care au tot atâta semnificaţie, câtă ar fi avut dacă erau obţinute dând cu zarul. Pentru a nu mai afla, de exemplu, că politicianul X, care este preferat de 38,24% din electorat, are un uşor avans faţă de politicianul Y, care este preferat de 38,15% din electorat, într-un sondaj cu marjă de eroare de 3% (cele câte două cifre zecimale, de după virgule, neavând nici o semnificaţie, în exemplul dat şi, deci, cei doi politicieni ocupând poziţii absolut egale, la momentul şi în limitele investigaţiei efectuate).

- Lucrarea oferă și un punctaj (checklist), jaloane, repere, privind caracteristici de calitate de urmărit la redactare şi de verificat în etapele de finisare.

Schema / simboluri folosite

Termenul (Bold, majuscule), pluralul cursive, minuscule, s.m. (substantiv masculin) sau s.f. (substantiv feminin) sau s.n. (substantiv neutru), după caz, sau adj. (adjectiv), sau adv. (adverb), sau vb. Tranz. (verb tranzitiv), Intranz. (intranzitiv), Refl. 1 (Bold).. … sensuri. ◊ Expr. > a dat; < provine din
(În paranteze: SURSA. ~ Preluarea este aproximativă. * Definiţia este inedită, la nivelul surselor consultate. Dacă mai multe sensuri ale aceluiaşi termen sunt preluate din aceeaşi sursă, indicarea sursei este la ultimul dintre sensurile prezentate consecutiv.) Numerotarea sensurilor este pe ansamblul termenului din acest dicţionar. În trimiterile la sursă, eventual se menţionează numărul sensului în sursă.
C: comentariu propriu.

Structură si conţinut

Mesajul

Ceea ce vrem să obţinem („mesajul”, scopul materialului) să fie cât mai clar conturat, până la cuvânt şi virgulă (mai ales atunci când se cer modificări de acte normative).

Exemple de mesaj/scop: esenţa concepţiei ce vrem să fie acceptată, reglementarea de principiu care vrem să se aprobe, măsura care vrem să fie adoptată, acţiunea care vrem să fie declanşată etc.

De la caz la caz, cu formularea mesajului se începe lucrul, tot restul materialului fiind redactat pentru a susţine mesajul; dar se poate întâmpla ca mesajul să se precizeze, în detaliu, pe parcursul redactării materialului; nu e grav: se redactează forma preliminară a mesajului, care se va preciza pe parcurs sau în final.

Dacă structura şi mesajul materialului nu sunt clare de la început, este admisibilă şi o a treia cale: se notează, nesistematizat, elemente componente ale viitorului mesaj, argumente, considerente, date etc., pe măsură ce vin în minte; dacă este timp – pe parcurs de câteva zile; se bifează când intră în materialul care se scrie. Dar aceasta – numai ca tehnică de lucru, pe parcurs. În final nu trebuie să se observe că materialul a fost compus din fragmente disparate, iar mesajul trebuie „să încoroneze opera”.

„Firul roşu”

Similar cu mesajul, poate fi util ca lucrarea să aibă, la început, o declaraţie privind „firul roşu”, esenţa lucrării, esenţa prezentării şi a argumentării, conducând către mesaj. Se poate gândi că, dacă mesajul este output-ul lucrării, rezultatul ei pragmatic, firul roşu redă, compactat la maximum (după caz – numai în câteva fraze, dacă nu chiar una singură), esenţa, concepţia lucrării, abordarea, profesiunea de credinţă, ideea / ideile de bază, „laboratorul de creaţie” pus în operă. Firul roşu ghidează pe cititor, îl ajută să înţeleagă de ce sunt spuse anumite lucruri şi de ce trebuie să fie atent când le citeşte. (Se poate considera că firul roşu ghidează şi pe autor, sub multiple aspecte, pe parcursul redactării.)

Desigur, şi firul roşu poate fi formulat, de fapt, la sfârşit, funcţie de ceea ce s-a obţinut scriind lucrarea, cu ideile care s-au născut în decursul travaliului de scriere. Se poate constata, în unele cazuri, că mesajul şi firul roşu ar fi aproape identice – se renunţă la firul roşu, fără probleme.

Structură logică unitară

Dacă sunt mai multe aspecte, laturi etc. ale subiectului tratat, este bine ca structura logică a prezentării să fie unitară. Nu este obligatoriu; în unele cazuri speciale se poate deroga, dacă la unele aspecte trebuie pus un accent specific.
Exemplu schematizat şi ipotetic: De evitat: Pentru materialele de tip A, se utilizează tehnologiile de tip X. Tehnologiile de tip Y se utilizează pentru materialele de tip B. Recomandabil: Pentru materialele de tip A, se utilizează tehnologiile de tip X. Pentru materialele de tip B, se utilizează tehnologiile de tip Y.

Ponderea aspectelor tratate

Ponderea aspectelor tratate şi succesiunea lor să fie:

1. în concordanţă cu firul roşu şi cu mesajul urmărit;
2. mulată pe poziţia şi interesele beneficiarului / destinatarului.

Trebuie stăpânită tendinţa de excese de tipul: „Ştiţi ce greu ne-a fost?!”, asupra necazurilor întâmpinate de elaborator şi problemelor acestuia, asupra nenumăratelor acţiuni de detaliu firesc întreprinse pe parcurs, ca şi trecerea prin labirintul tuturor căilor încercate şi eşuate, abandonate, devenite în final inutile. Desigur, o prezentare foarte condensată, demnă, a acestora, fie şi numai aluzivă, în treacăt, poate fi oportună, pentru a justifica resursele consumate – financiare, de timp; problema este să nu se acorde prea mult spaţiu şi prea multă insistenţă; destinatarul să nu fie plictisit de detalii care îi sunt străine şi nu îl interesează.

De evitat „Castraveţi - grădinarului”

Documentaţiile să nu conţină prezentări de probleme, aspecte generale etc., bine cunoscute de beneficiar / destinatar („a vinde castraveți grădinarului”).

Dacă astfel de prezentări nu pot fi evitate, în principal – pentru că nu este sigur câţi dintre specialiştii beneficiarului chiar cunosc bine problema, sau sub ce formă o cunosc, sau în ce terminologie o cunosc, sau pentru că documentaţia este destinată să circule şi în alte cercuri etc., sau pur şi simplu pentru continuitatea şi logica expunerii, este necesar să se facă rezervele explicative corespunzătoare („După cum se ştie…”; „Au fost avute în vedere, ca premise, următoarele chestiuni, în sine bine cunoscute…”; „În cadrul prezentei lucrări, problema X, cunoscută, este considerată ca având următoarea formă:…”). De această situaţie trebuie să se ţină seama la amploarea şi gradul de detaliere a prezentării aspectelor în continuare.

Succesiunea logică a ideilor

Ideile să se înlănţuie logic; pasajele / alineatele să decurgă unul dintr-altul; trecerea la alt subiect trebuie să se justifice, să aibă legătura necesară. Dacă un nou alineat începe să trateze, din senin, altceva decât a fost vorba până în acest punct, înseamnă sau că pasajul trebuie să fie eliminat, dacă nu este strict necesar, sau că trebuie să se facă o legătură, o trecere, după caz: „Un alt aspect necesar să fie analizat se referă la…", „Pe de altă parte,…", „Trebuie luat în considerare, totodată, şi faptul că…", „Ceea ce s-a spus până aici este, însă, condiţionat de…", „Analiza efectuată a evidenţiat necesitatea de a extinde examinarea şi la…", „Pentru a elucida ceea ce urmează, este necesar să ne referim la…", sau măcar: „Deschidem o paranteză." „Mai departe."

Legătura biunivocă termen-concept

Pentru acelaşi concept să fie utilizat, în întreaga lucrare, acelaşi termen, şi viceversa (adică unui termen să-i corespundă, biunivoc, un singur concept). În mod excepţional, se poate remarca, în introducere sau într-o notă de subsol, că, în prezenta lucrare, termenii X şi Y sunt utilizaţi în acelaşi sens, sau sunt consideraţi echivalenţi, numai dacă sunt termeni ambii bine intraţi în uzul general şi cunoscuţi de toată lumea. Dar -- atenţie la eventualele omonime ale vreunuia dintre termenii adoptaţi, care mai au un alt sens şi pot introduce confuzie. De asemenea, atenţie: se întâmplă ca în text să se realizeze o ordine terminologică desăvârşită, iar în final se constată că în figuri sau în tabele au fost uitate şi alte variante de termeni.

Un exemplu regretabil, care a încurcat sute de mii de români, a fost în formularistica de impozit pe venitul global, unde termenul de „venit net" era utilizat în sensul venit brut minus deducerile, cheltuielile deductibile şi contribuţiile obligatorii, care este altul decât cel îndeobşte cunoscut (venit brut minus impozitele şi contribuţiile obligatorii), fără ca în ghidul difuzat fiecărui contribuabil să se dea definiţia termenului (existentă în lege, într-o formă generică, nediferenţiată pe categorii de contribuabili). In acel ghid, pentru anumite categorii de venituri, se face trimitere la rândul din alte formulare, din care trebuie extrasă cifra, dar la o altă categorie de venituri se specifica „Procedaţi ca mai sus", numai că pe formularul specific acestei categorii de venituri numerotarea rândurilor este alta, contribuabilii în cauză nu au la dispoziţie celelalte formulare, la care se făcuse trimitere în instrucţiuni, iar în formularul specific acestei categorii termenul „venit net" nu se găseşte nicăieri, era „venit baza de calcul".

Concluzii în baza acestei experienţe:
1. evitarea utilizării unor termeni consacraţi, în alt sens decât cel uzual;

2. verificarea şi superverificarea univocităţii termenilor între diferitele secţiuni, anexe, tabele etc. ale unei lucrări;

3. definirea termenilor care nu sunt unanim cunoscuţi şi uzuali;

4. trimiteri la alte materiale, cu rol important, se pot face numai dacă ştim că cititorul are acces la aceste materiale.

Eliminate lungimile sau amănuntele excesive

Este bine să fie eliminate lungimile sau amănuntele excesive în economia lucrării, care contribuie prea puţin la mesaj sau la firul roşu, distrag atenţia beneficiarului / destinatarului, îl plictisesc, îl pot face să renunţe la citirea până la capăt (I. L. Caragiale: „Ce se taie nu se fluieră").

Unii autori (în special – şefi sau profesori care sunt obişnuiţi să fie ascultaţi oricât, fără să fie întrerupţi) promovează concepţia: „să fie, să se vadă cât s-a muncit; dacă îl interesează pe cititor – să găsească". Eventual – în anexe; dar şi anexele distrag atenţia, îngreunează găsirea concluziilor, care se ştie că trebuie să fie la sfârşit etc. Fiecare autor scrie pe răspunderea lui. Cu cât mai mult material de detaliu este introdus în textul elaborat, cu atât mai mare este probabilitatea că vor trece neobservate, necitite sau cel mult – citite în fugă pasajele de fond importante ale textului. Cititorul are şi el dreptul să citească până la capăt sau nu, să rămână mulţumit sau nu, să fie sau nu supărat că i se ocupă timp preţios cu fleacuri, să înţeleagă mesajul sau nu.

Frazele lungi - fragmentate

Frazele prea lungi, care conţin informaţie utilă, să fie fragmentate în propoziţii mai scurte.

Termenii de specialitate - explicaţi

Termenii nestandardizaţi, de specialitate, de argou, prescurtaţi etc. să fie explicaţi, fie într-un tabel cu toate simbolurile şi prescurtările, dacă sunt multe, fie într-o notă de subsol sau într-o paranteză, când fiecare termen apare pentru prima oară.

Enumerările – aceeaşi formă gramaticală

În enumerări cu alineate, toate componentele enumerării (toate alineatele, care se numerotează, se marchează cu litere ale alfabetului, cu liniuţe sau într-un alt fel) să aibă aceeaşi formă gramaticală (verb auxiliar, timp, mod etc.), deoarece trebuie să corespundă cu fraza de deschidere a enumerării.

Astfel, în domeniile reglementări, caiete de sarcini, metodologii ş.a., sunt uzuale 4 variante:

a) Toate alineatele încep cu: „Trebuie să…", „Se impune ca…", „Este obligatoriu ca…". Acestea pot alterna cu: „Este recomandabil să…", „Se recomandă să…" (după cum cerinţa exprimată are caracter imperativ, obligatoriu, sau numai de recomandare).

b) Forma cu verb la modul conjunctiv („să se realizeze…", „să se determine… etc.").

c) Forma cu verb la timpul viitor (”se va realiza…”, „se va determina…„ etc.” .

d) Forma eliptică de predicat, în care fiecare element al enumerării începe, de obicei, cu un substantiv, În funcţie de specific, substantivul reprezintă acţiunea unui verb („realizarea…”, „determinarea…”, „tipărirea…” etc.)

Într-o enumerare dată se poate folosi oricare dintre formele prezentate (a…d), dar aceeaşi pentru toate componentele enumerării, deoarece componentele enumerării trebuie să corespundă – toate – cu propoziţia care defineşte şi deschide enumerarea. În varianta d), este preferabil ca substantivul menţionat să fie la modul indicativ sau infinitiv (nominativ).

Un exemplu ipotetic contrar, cu substantivul la cazul dativ:

„Toate excepţiile aparţin:

- întreprinderilor productive, care au posibilitatea să…

- băncilor de credit comercial, care…

- etc.”

Dacă puncte în enumerări sunt multe şi dacă fiecare punct are câte o frază explicativă mai lungă, este greu, spre sfârşitul enumerării, să mai înţeleagă ce sens are dativul. Indicativul dă mult mai multă libertate, cu condiţia ca fraza de început să fie construită astfel încât să ceară indicativul.

Foarte frecvent se întâmplă – eronat – ca diferitele puncte ale enumerării să fie formulate după diferite puncte a)… d); aceasta se întâmplă, de obicei, când la o enumerare construită, să spunem, în varianta b), se aduce un amendament de ultim moment, redactat în varianta d) – la verificarea finală, la avizare, la adoptarea unor proiecte de legi.

La orice analiză de diferenţă specifică, enumerare de definiţii etc., cuvintele şi exprimările care nu se deosebesc la conceptele definite trebuie să fie identice în toate definiţiile; să difere numai cuvintele care corespund caracterizărilor specifice, pentru a concentra atenţia cititorului asupra diferenţelor specifice.

Exemplu negativ real, din presă:

„…cifra creşterii economice: 2,4% în 2003, după o progresie a PIB cu 0,7% în ultimul trimestru al anului trecut, în comparaţie cu cel anterior”.

Cifra 2,4% se compară cu cifra 0,7%, dar una este „cifra creşterii economice” şi alta este „progresia PIB”; una este pe an, iar alta nu se înţelege: cine este „cel anterior”: trimestrul anterior al aceluiaşi an sau ultimul trimestru al anului anterior? Care este definiţia „progresiei PIB”?

Exemplu ipotetic corect:

> „Jocurile strategice pe calculator dezvoltă la copii cunoştinţe şi abilităţi precum gestionarea complexităţii, a consecinţelor şi a restricţiilor financiare în domeniul investiţional…¸ în acelaşi timp, se dezvoltă mai puţin – sau chiar deloc – cunoştinţele şi abilităţile de operare privind principalele concepte şi metode matematice fundamentale…".

Acelaşi exemplu, într-una dintre posibilele variante incorecte:

> „Jocurile strategice pe calculator dezvoltă la copii abilităţi precum gestionarea complexităţii, a consecinţelor şi a restricţiilor financiare în domeniul investiţional..¸ în acelaşi timp, se dezvoltă mai puţin – sau chiar deloc – cunoştinţele referitoare la principalele concepte şi metode matematice fundamentale…".

Din varianta incorectă citată rămâne neclar ce se întâmplă cu cunoştinţele privind gestionarea complexităţii şi cu abilităţile de operare a principalelor concepte şi metode matematice fundamentale. Dacă diferenţa de formulare a fost cu intenţie, corespunzător opiniei autorului, atunci o formulare corectă ar fi trebuit să fie, de exemplu: „Jocurile strategice pe calculator, pe de o parte, familiarizează pe copii cu problematica investiţională, în dauna celei matematice fundamentale, iar pe de altă parte, dezvoltă mai mult abilităţi şi mai puţin cunoştinţe".

Alt exemplu, tot ipotetic, mai simplu, din domeniul mass-media:

> „Ştirile de ultimă oră trebuie să fie obţinute din două surse, iar cele de mare impact trebuie să fie confirmate din trei surse."

De ce confirmate şi nu tot obţinute?. Se naşte şi confuzia: confirmate din trei, adică obţinute din una? Din două? Apoi confirmate din altele trei? Total cinci surse? Singurul cuvânt care trebuia să difere era numărul: două într-un caz, trei în altul – dacă este aşa.

Evitarea repetărilor

O problemă grea a muncii de redactare este evitarea repetărilor, sub mai multe aspecte:

a) evitarea repetărilor de idei, de afirmaţii de fond;

b) evitarea repetărilor de expresii, de construcţii lexicale;

c) evitarea repetărilor de cuvinte.

a) Repetările de idei, de afirmaţii de fond, apar, de regulă, în capitole diferite ale lucrării, mai ales dacă lucrarea are mai mulţi autori (şi, adesea, repetările apar cu terminologie diferită, în formulări diferite), dar constituie o plagă şi în cazurile unui singur autor.

Repetările trebuie să fie evitate pentru că trădează neglijenţă (care ar putea să afecteze încrederea în ansamblul afirmaţiilor din lucrare), pentru că pe cititor fie îl derutează (Oare e acelaşi lucru? Oare e altceva?), fie îl enervează, inducându-i sentimentul de „déjà vu" şi suspiciunea că se încearcă să fie tras pe sfoară, „vânzându-i-se" de două ori aceeaşi marfă.

Pericolul apariţiei unor astfel de repetări de fond este mare, la fiecare citire autorul sau câte cineva din echipa de autori putând să aibă impresia că ceva lipseşte şi să adauge, deşi problema există tratată în alt capitol, sau numai două alineate mai sus sau mai jos. Este o defecţiune care, pe cât de uşor se naşte, pe atât de greu se depistează şi se elimină, pentru că autorul este, de regulă, în stadiul final, „drogat" cu textul aşa cum este.

Remedii sunt câteva:
1. Citire, de către autor / coordonator, de la un capăt la altul, special urmărind numai acest aspect, fără a se implica, la această citire, în analiza unor eventuale alte eficienţe (neclarităţi, erori de logică etc.). Marcare: „Rep." pe text, numai la sentimentul că ceva se repetă, chiar dacă nu s-a găsit perechea incriminată: se va căuta încă o dată şi încă o dată, focalizat pe aspectele suspecte.

2. Căutare pe calculator de cuvinte cheie, pe ansamblul lucrării (cu instrucţiunea *Find*) (atenţie: pe cât posibil, se introduce numai rădăcina cuvântului căutat, spre a nu pierde cuvintele la care diferă terminaţiile).

3. Citire de către un cap limpede, neimplicat în lucrare până în acest moment.

4. De la un anumit stadiu finit mai departe, condiţionarea oricărei adăugiri iniţiate, propuse, dispuse etc., de verificarea, în întregul text existent, dacă nu cumva problema este deja tratată / menţionată. Daca problema este deja tratată / menţionată, autorul are câteva opţiuni:

- mutarea textului în alt loc
- completarea textului
- statu-quo
- dacă existenţa în două locuri diferite în lucrare este într-adevăr necesară, specificarea, în ambele locuri, de exemplu: „Problema va mai fi reluată, sub alt aspect, şi în capitolul… (pagina…)" şi, respectiv, „După cum am mai arătat, în alt context, şi în capitolul… (pagina…)".

b) Evitarea repetărilor de expresii, de construcţii lexicale speciale, este o chestiune pur redacţională, de regulă – fără condiţionări faţă de fondul lucrării.

Aici se impune o abordare nuanţată: o figură de stil deosebită, o „găselniţă" redacţională, o vorbă de spirit, un termen „dur" ş.a.m.d., are voie să apară o singură dată într-o lucrare, altminteri lasă impresia de narcisism (autoadmiraţie), cabotinism şi, contrar scopului urmărit, sărăcie imaginativă („Ce, n-a mai găsit şi altă expresie?") Repetarea intenţionată este admisibilă numai cu trimitere la prima utilizare a figurii respective de stil.

Expresii neoriginale, dar care, totuşi, nu sunt cuvinte curente (exemple: povara fiscală, dreptul la risc, meticulozitatea detalierii tehnologiilor, rafinamentul cultural…), se pot eventual repeta la intervale rezonabile (de exemplu, cel puţin la câteva pagini distanţă), şi totuşi – în total nu de prea multe ori într-o lucrare (desigur, cu excepţia cazului când se referă la esenţa problemei analizate şi trebuie să se repete de oricâte ori, în baza principiului unicităţii terminologice, prezentat anterior.)

c) Repetările de cuvinte trebuie rezolvate, de asemenea, nuanţat, în funcţie şi de frecvenţa de utilizare a cuvântului respectiv în limba română curentă, precum şi de distanţa, în text, între două utilizări succesive.

În plus, se tratează distinct:

- Cuvintele curente din limba română, a căror repetare prea frecventă sau / şi la intervale prea mici trebuie evitată, repetarea fiind supărătoare la citit; se recurge la reformulări ale textului, la sinonime etc.;
- Termenii de specialitate, care au fost definiţi şi declaraţi că vor fi utilizaţi în lucrare; ei vor fi utilizaţi în exclusivitate, repetaţi ori de câte ori este nevoie, evitându-se orice sinonime (dar cu atenţie ca, în context, să nu se producă vreo confuzie din cauza vreunui omonim).

Exemplu real, dintr-un editorial din anul 2004 al unui respectabil cotidian de mare tiraj:
Cuvintele „acesta", „aceasta" erau de 4 ori în numai 16 rânduri şi de încă 4 ori în restul editorialului, la care trebuie adăugat de încă 7 ori „cel", „cele". Decupăm un fragment:

> „Pentru a obţine statutul,…ar trebui rezolvate nu numai problemele din economie, ci şi **cele** din domeniile conexe ale **acesteia**, adică… Iar **această** imagine a României nu va putea fi schimbată doar printr-o remaniere-restructurare. Şi **aceasta**, pentru că…"

Ei bine, nu *unele* dintre cuvintele repetate, ci *toate* puteau fi eliminate, fără probleme:

> „Pentru a obţine statutul,…ar trebui rezolvate problemele nu numai din economie, ci şi din domeniile conexe, adică…… Iar imaginea României nu va putea fi schimbată doar printr-o remaniere-restructurare. Pentru că…".

Se observă că, pentru unul din cazuri, am recurs la artificiul unei uşoare inversări de cuvinte (din: „nu numai problemele din economie" în „problemele nu numai din economie"), procedeu cu ajutorul căruia se pot rezolva multe dintre dificultăţile stilistice cu care ne confruntăm.

Evitarea unor astfel de situaţii, nenocive, dar, totuşi, jenante, se face, în primul rând, prin reformulări ale textului, pentru a nu fi nevoie de termenul excesiv utilizat. După caz, spre deosebire de cele arătate la principiul unităţii terminologice în enumerări sau în definiţii, pentru desfăşurarea textului fără repetări de cuvinte, la intervale mici, se poate recurge din plin la sinonime.

Este valabil însă şi aici criteriul legăturii biunivoce termen-concept, cu excepţia cazurilor când s-a urmărit obţinerea unor efecte speciale, sau când gramatica frazei o cere, în vederea evitării unor confuzii.

Exemplu:

> *„Cercetările în domeniul informaticii se pot desfăşura în bune condiţii în întreprinderi mici şi mijlocii, întreprinderi care ocupă un procent de …% în totalul exportului”*

Este admisibilă şi nesupărătoare o astfel de repetare, chiar la mică distanţă, a cuvântului „întreprinderi”; fără repetarea lui se putea naşte un oarecare dubiu dacă procentul se referă la IMM sau la domeniul informaticii.

Cifre

- dacă cifrele sunt plauzibile şi semnificative
- dacă precizia cifrelor este plauzibilă
- dacă unităţile de măsură sunt cele standardizate / uzuale în România.

Unităţi de măsură pentru putere şi energie

Conversii

Cunoaştem relaţia 1 M = C x N

M, N - unităţi de măsură
C - coeficient de conversie

Dacă avem cantitatea exprimată în unitatea de măsură N, atunci, pentru a obţine aceeaşi cantitate exprimată în unitatea de măsură M, **împărţim** la C.

Dacă avem cantitatea exprimată în unitatea de măsură M, atunci, pentru a obţine aceeaşi cantitate exprimată în unitatea de măsură N, **înmulţim** cu C.

Multipli

da, deca = 10
h, hecto = 100
k, Kilo = 10^3
M, Mega = 10^6
G, Giga = 10^9
T, Tera = 10^{12}
P, Peta = 10^{15}
E, Exa = 10^{18}

Observaţii: 1. Pentru o anumită mărime, se utilizează un singur prefix, de exemplu TWh, dar nu combinaţii de prefixe, de exemplu kGWh, chiar dacă în vorbire (şi chiar în explicaţii scrise, se pot utiliza expresii de genul „mii de gigawaţi"). 2. Prescurtările (iniţialele) tuturor prefixelor menţionate, referitoare la multipli, de la Mega în sus, se scriu cu majuscule, iar de la kilo în jos se scriu cu minuscule.

Submultipli

d, deci = 0,1 (o zecime)
c, centi = 0,01 (o sutime)
m, mili = 0, 001 = 10^{-3} (o miime)
μ, micro = 10^{-6} (o milionime, a milioana parte)
n, nano = 10^{-9}
p, pico = 10^{-12}

Observaţii:
1. Simbolul milionimii, μ, este literă grecească şi se citeşte mu.
μ este, totodată, simbolul milionimii de metru, egal cu miimea de milimetru, denumită micron, în timp ce toate celelalte simboluri de submultipli se utilizează numai ca prefixe (cm - centimetru, mm – milimetru, pF – picofarad etc.). Ca unitate de măsură, pentru micron nu se utilizează şi denumirea sub forma cu prefix, cuvântul „micrometru" fiind rezervat unui instrument de măsurat dimensiuni mici, foarte răspândit în industria mecanică, având gradaţii până la sutimea de milimetru = zece microni.

2. Denumirea de „nanotehnologie”, în plină actualitate, se referă la tehnologia realizării unor componente electronice de dimensiunile nanometrului, adică ale miimilor de micron.

t, tonă=1.000 kg

Mărimea	Pentru a converti din	În	Înmulţiţi cu	Sau împărţiţi la
1	2	3	4	5
Energie	Tcc, tec	Tep		1,5 Nota 3
Energie	Tcc, tec	Kcal	7.000	
Energie	Tcc, tec	KJ	29.307	
Energie	Tep	Kcal	10.000	
Energie	Tep t	kJ	41.868 45-46.000	
Căldură	Gcal	Tec (tcc)	7	0,143
Energie electrică	TWh	Mtep	V. Nota 1 1) 0,086 2) 0,26	V. Nota 1 1) 11,63 2) 3,84
Energie electrică	MWh	Tec (tcc)	8,13	0,123
Energie electrică	MWh	GJ	0,2778	3,6
Energie electrică				
Energie electrică	GJ	kWh	$3,6.10^{-3}$	277,8
Capacitate	Galoane U.K.	L	4,546	
Capacitate	Barili	L	159	
Capacitate de producţie	Barili/zi	kl/an	58,075	
Energie (Ţiţei)	Barili	TEP	0,137...0,154 V. Nota 2	
Energie	Barili/zi	TEP/an t/an	50...56 48,8	
Viteză	Noduri	Km/h	1,852	
Viteză	Km/h	m/s	0,277	3,6
Distanţe (lungimi)	Inch	Cm	2,54	
Idem	Picioare	M	0,3048	3,281
Idem	Yard	M	0,914	
Idem	Mile marine	Km	1,852	
Masă	Long ton	T		1,01605
Masă	Short ton	T		0,90718
Masă	Metric ton	T	1	1

Pentru conversii inverse celor specificate (din coloana 3 în coloana 2), inversaţi coloanele 4 şi 5.

Tcc – tone combustibil convenţional = tec – tone echivalent cărbune = tce – ton coal equivalent
Tep – tone echivalent petrol = toe – ton oil equivalent

Nota 1. Conversia energiei electrice din unitatea specifică – MWh (TWh, GWh etc.) în echivalent energetic general (TEP, TCC, PJ etc.) se face în două modalităţi principial diferite (cifrele diferind considerabil), în funcţie de convenţii privind modul interpretare a echivalentului energetic general şi, corespunzător, de modul de agregare a acestuia. Introducem termenul de energie electrică primară, incluzând energia electrică obţinută ca atare direct din sursele primare, şi anume energia hidroelectrică (exclusiv cea generată în centralele hidroelectrice cu acumulare prin pompaj, care consumă energie electrică la ore de gol şi o restituie, mai puţin pierderile, la ore de vârf), precum şi energia electrică obţinută prin orice metode ne-termice (eoliană şi alte surse regenerabile); în unele ţări şi organizaţii, se includea şi energia nuclearoelectrică, care acum nu se mai include. Astfel:
În balanţa energiei electrice, privind producţia, importul / exportul şi consumul final de energie electrică, energia electrică primară se calculează la echivalentul energetic teoretic, adică 1 MWh = 0,086 tep = 0,123 tcc = 3,6 GJ, ca *efect energetic obţinut în consum*.
În balanţele naţionale, regionale, mondiale de energie, cuprinzând toate formele de energie, energia electrică primară se include considerându-se energia combustibilului care ar fi necesar pentru producerea ei în centralele termoelectrice; deci, valoarea de la pct. 1 este majorată pentru a acoperi pierderile din aceste centrale; diferite ţări şi organizaţii utilizează coeficienţi de randament al centralelor termoelectrice de ordinul, de exemplu, 0,33 (OCDE), 0,275 (Brazilia).
În România se utilizează coeficientul 0,33, conform recomandării Agenţiei Internaţionale pentru Energie. În această accepţie, cu coeficientul OECD, 1 MWh = 0,086 / 0,33 = 0,26 tep, ca *aport la balanţa de energie*.

Nota 2. Echivalentul energetic al barilului de ţiţei (crude oil) depinde de calitatea ţiţeiului extras, care variază (valori medii) între 0,998 toe / t în Mexic şi 1,069 toe / t în Venezuela; în ţările Golfului valorile sunt 1,016…1,019. Coroborarea coeficienţilor de conversie din diferite surse dă valori de ordinul 1,075...1,1. De asemenea, variază densitatea (greutatea specifică) a ţiţeiului – în funcţie de zonă, zăcământ etc. – în general, între 0,85 şi 0,95 kg/l (kg/dm^3).
În mod similar, calitatea gazelor naturale variază în limitele orientative 33.320 … 42.000 KJ / m^3; Rusia: 37.579 KJ / m^3; eurogas utilizează cifra 39.000 kJ / m^3 = 10.800 kWh / m^3. Calitatea cărbunelui – 0,444 … 0, 646 toe / t.

Nota 3. Coeficientul 1,5 dă pentru toe valoarea 10.500 Kcal / kg. Valoarea toe 10.000 Kcal / kg dă raportul putere calorifică toe / tcc 1,4286. Sunt în joc diferenţe de definiţii, cu aspecte de specialitate strictă, care depăşesc cadrul, de informare generală, al prezentului volum.

C temperatura exprimată în grade Celsius
F temperatura exprimată în grade Fahrenheit
K temperatura exprimată în grade Kelvin

C = (F - 32) / 1,8
F = 1,8 . C + 32
C = K + 273 (mai exact: 273,16)
K = C – 273 (idem)

Cum se determină „deflatorul" pentru o anumită ţară şi perioadă

Dacă se doreşte să se afle o dinamică a unui indicator în expresie valorică în preţuri curente, dacă inflaţia este semnificativă, este necesar să se determine „deflatorul", pentru ţara şi pentru perioada (perioadele) de timp în cauză. În acest scop:

Se caută, în statistica ţării respective, dinamica unui indicator de sinteză, exprimată în preţuri constante (comparabile). De regulă, acesta este PIB (Produsul Intern Brut) sau un indicator similar. Apoi, se caută cifrele aceluiaşi indicator, exprimate în preţuri curente. Variaţia procentuală exprimată în preţuri curente se împarte la variaţia procentuală, pentru acelaşi indicator şi aceeaşi perioadă de timp, a indicatorului exprimat în preţuri constante. Acesta raport este deflatorul: se adoptă ipoteza simplificatoare că deflatorul calculat pentru PIB este valabil pentru întreaga economie.

D = (PIBcrt2 – PIBcrt1) / (PIBconst2 – PIBconst1),
unde:
D – deflator
2, 1 momente de timp
crt – valori exprimate în preţuri curente
const – valori exprimate în preţuri constante (comparabile)

Sublinieri

Este recomandabil ca sublinierile să formeze concepte ce se pot autonomiza din ansamblul textului, astfel încât cel ce parcurge textul în viteză, în principal – sublinierile, să rămână cu tezele cele mai importante – citite ca un text cu continuitate sau ca o enumerare. Pentru a obţine acest efect, poate fi necesară nu numai alegerea judicioasă a cuvintelor subliniate, ci şi reformularea textului din care se face sublinierea.

Exemplu propriu, dintr-un articol publicat într-un supliment economic:

> *„Aşadar, la evaluarea nivelului de fiscalitate,* ***TVA*** *nu este un impozit printre altele, ci* ***acţionează ca un multiplicator al celorlalte impozite****, în baza sa de impozitare însumându-se categorii care (cu excepţia amortizării) au fost deja impozitate, inclusiv impozitele deja prelevate."*

Se observă că pasajul marcat exprimă o idee: **TVA acţionează ca un multiplicator al celorlalte impozite**. Se putea marca numai cuvântul **multiplicator**, sau numai grupul de cuvinte **multiplicator al celorlalte impozite**; efectul nu ar mai fi fost acelaşi.

Alt exemplu propriu, cu cuvinte marcate chiar şi pe sărite, dar alese astfel

încât să atragă atenţia, fie şi numai la o citire fugitivă:

> *„Într-adevăr, iată o parţială enumerare a unor activităţi care necesită **cheltuieli actuale pentru venituri viitoare**; mai mult, pentru a nu ascunde nimic: **cheltuieli** actuale **certe** pentru **venituri** viitoare **ipotetice, sperate, scontate**, adică, în orice caz, **cheltuieli care nu sunt aferente veniturilor realizate**:…"*

Este adevărat, asemenea sublinieri mai lungi nu pot fi multe într-un material, pentru a nu-l face prea pestriţ.

Citarea surselor bibliografice

În întreaga redactare, pe parcurs, la prezentările diferitelor probleme, analize, soluţii etc., să rezulte (explicit unde trebuie; implicit, din context; aluziv – în rest) ce şi în ce măsură este preluat din surse bibliografice (cu indicarea sursei) şi ce este rezultat al analizei, al cercetării efectuate (după caz). Atenţie! aici sunt două feţe ale monedei[1]: nici să nu se lase loc la cea mai mică bănuială de intenţie de plagiat, nici să nu se neglijeze marcarea propriilor contribuţii (aceasta – independent de faptul că undeva va exista un capitol / un paragraf special consacrat inventarului de contribuţii pe ansamblul lucrării, despre care am vorbit deja).

În anumite categorii de lucrări este obligatoriu să fie specificate explicit contribuţiile originale, rezultatele noi obţinute: în teze de doctorat sau lucrări de licenţă, rapoarte de cercetare ş.a. Altminteri, este bine ca menţionarea contribuţiilor să fie făcută în formule neostentative, implicite, de exemplu: „Experimentările făcute ne-au relevat că…", „Spre deosebire de ceea ce găsisem în literatura consultată, am fost nevoiţi să formulăm şi să verificăm ipoteza…", „Pe parcursul lucrării, colectivul a ajuns la concluzia că…", „Aşadar, un prim rezultat al cercetării efectuate a fost…", „Adoptând ipoteza de lucru X, am obţinut…"

În funcţie de importanţa unor astfel de precizări, în contextul dat, se poate utiliza una dintre metodele:

a) citarea sursei cu pagina,

b) citarea sursei,

c) citarea unui şir de surse care au fost folosite, fără a preciza ce de la cine s-a preluat (ultima variantă este uzitată şi este admisibilă, dar denotă o anumită superficialitate şi expediere formală. Totuşi, este metoda recomandabilă în cazul unor lucrări de sinteză tematică din multe

[1] În practică – trei, dacă punem în calcul şi muchea monedei: mai trebuie avut grijă, în unele domenii (ştiinţa, managementul, politica – dar nu numai), să nu se simtă lezat orgoliul unor avizatori sau al unor decidenţi, pentru nemenţionarea realizărilor lor în domeniu, sau, şi mai grav, pentru menţionarea lor critică, sau (mai poate fi ceva, încă şi mai grav?) pentru ingerinţa cu propuneri inovatoare într-un fief în care altcineva ar fi trebuit să sesizeze mai de mult stagnarea sau deficienţele existente… Este o realitate a vieţii; există o întreagă literatură despre rezistenţa la schimbare. Riscul în cauză trebuie evaluat şi propria decizie privind textul trebuie să pună în balanţă acest risc cu celelalte cerinţe şi restricţii privitoare la lucrare şi la condiţia generală a activităţii desfăşurate.

surse, unde citarea fiecărei idei pe fiecare sursă ar face foarte greoaie urmărirea fondului problemelor.)

Conform regulilor stabilite de către fiecare redacţie, citarea surselor se poate face:

- cu note de subsol
- cu note finale
- cu [numere de ordine în paranteze pătrate], numerotarea fiind cea din bibliografia ataşată la finele lucrării sau, după caz, la finele capitolului.

In cazul notelor numerotate, dacă sunt şi trimiteri încrucişate – din textul unui capitol la o sursă din bibliografia altui capitol:

- numerotarea să fie de forma [3.2], adică sursa 2 de la capitolul 3
- sau: să se evite astfel de trimiteri, repetând sursa în bibliografia fiecărui capitol în textul căruia este citată
- sau: – modă anglo-saxonă – citarea (NUMELUI) autorului, cu majuscule, tot cu trimitere la bibliografia ataşată.

Dacă autorul este în bibliografie cu mai multe lucrări, se pune (NUMELE, anul); dacă mai este nevoie – un număr de ordine: (JOHNSON, 2001, 2).

Dacă dintr-o sursă se citează / se fac referiri la mai multe pasaje, se utilizează prescurtarea pass. (passim – în diferite locuri, în mai multe locuri din materialul citat, DEX).

Adesea se întâmplă ca autorul să găsească, într-o sursă bibliografică, o idee la care el, autorul, a ajuns singur, iar sursa a găsit-o ulterior, poate - chiar întâmplător. Este o pilulă amară care trebuie să fie înghiţită în tăcere: faptul descoperirii tardive nu eliberează pe autor de obligaţia de a cita sursa şi de a-i menţiona prioritatea; premisa este că tot ce s-a publicat a fost cunoscut, iar o scuză de tipul „nu am cunoscut acest rezultat, publicat anterior de către...” nu este o scuză, ci o acuzare de neglijenţă, de superficialitate în efectuarea documentării, ceea ce abia poate reduce încrederea în lucrare în ansamblu („dacă mai sunt şi alte aspecte publicate şi care nu au fost luate în considerare?”).

Limba română literară - respectată

Să fie respectată limba română literară; expresiile colocviale sunt admise numai în caz de necesitate justificată (citate puse în ghilimele sau similar, cu un scop – de exemplu, pentru a face, în mod „nevinovat”, cunoscut nivelul de cultură al vorbitorului).

Inteligibilitatea

Să se asigure inteligibilitatea textului, claritatea, finisând, şlefuind orice pasaj până se obţine inteligibilitatea totală.

Reguli privind cuprinsul

Dacă materialul are mai multe pagini, este bine să aibă şi un cuprins, cu indicarea numerelor de pagini.

Dacă materialul este foarte voluminos – sute de pagini, se naşte dilema gradului de amănunţime a cuprinsului. Nu prezentaţi în cuprins toate subdiviziunile. Un cuprins trebuie să se vadă dintr-o privire, deci – o pagină, maximum 1½. Da, dar informaţia interesantă poate fi în subtitluri. Atunci, există 5 variante:

1. Un cuprins sintetic în faţă, numai cu titlurile de grad 1 sau 1 şi 2,
2. După cuprinsul sintetic, un cuprins analitic, cu titlurile până la 2 şi, eventual, 3.
3. Cuprinsul sintetic în faţă, cel analitic – la sfârşit.
4. Cuprinsul sintetic în faţă, iar cuprinsurile analitice – la începutul fiecărui capitol.
5. Cuprins sintetic în faţă, iar cuprinsurile analitice pe capitole apar când sunt activate de mouse.

Evident, titlurile, subtitlurile de prim ordin se numerotează. Nu mai mult de 3 cifre în numerotare! (1, 1.1, 1.1.1.), preferabil 2 (1, 1.1). Pentru subtitluri / diviziuni următoare, treceţi la litere – latine, greceşti etc.; subtitlurile de ordin 3, 4 şi mai jos pot rămâne nenumerotate.

Pe parcursul textului, pentru înţelegerea sistematizării materialului se pot utiliza, în afară de subtitluri: rânduri libere, chenare (care pun în evidenţă teze ce trebuie reţinute), alineate cu literă distinctă, alineate indentate (deplasate cu câteva poziţii la dreapta) etc.

Despre titluri si subtitluri

Titlul vre-unui capitol nu trebuie să fie (nici măcar aproximativ) similar cu titlul lucrării (se poate naşte întrebarea: la ce mai servesc celelalte capitole?) Dacă se simte nevoia unui titlu asemănător cu cel al lucrării, trebuie adăugată o departajare faţă de titlul lucrării de ansamblu: punerea problemei, delimitarea problemei, aspecte determinante, accente, repere, aprofundări etc.

Ca şi sublinierile, titlurile şi subtitlurile, dacă sunt compuse din mai multe cuvinte şi intră pe mai multe rânduri, este sugestiv să fie astfel grupate pe rânduri, încât:

1. pe un rând să fie un concept, un grup de cuvinte cu înţeles de sine stătător;
2. un concept format din mai multe cuvinte să fie plasat în întregime pe un rând, să nu fie fracturat pe două rânduri.

Exemple:

Varianta iniţială:

Studiu de fundamentare pentru elaborarea unei politici optimizate de protejare a industriei naţionale pe piaţa
internă

Se observă că, în acest exemplu, conceptele „unei politici optimizate” şi „pe piaţa internă” sunt fragmentate pe câte două rânduri, iar fiecare rând este orfan, este eliptic de ceva.

Variante conform cerinţei expuse (diferă între ele numai prin aliniere – stânga sau centrat):

Studiu de fundamentare
pentru elaborarea unei politici optimizate
de protejare a industriei naţionale pe piaţa internă

Studiu de fundamentare
pentru elaborarea unei politici optimizate
de protejare a industriei naţionale pe piaţa internă

În aceste variante, fiecare concept este în întregime pe un singur rând, iar fiecare rând (cu excepţia prepoziţiilor de, pentru) are un înţeles. Dacă este loc (de exemplu, pe o foaie de titlu), se poate rezolva şi problema prepoziţiilor:

Studiu de fundamentare
pentru
elaborarea unei politici optimizate
de
protejare a industriei naţionale pe piaţa internă

variantă ce poate părea ca fiind de o pedanterie exagerată, dar o variantă acceptabilă poate fi:

Studiu de fundamentare
pentru
elaborarea unei politici optimizate
de protejare a industriei naţionale pe piaţa internă

mai ales dacă se diferenţiază şi dimensiunea şi tipul literelor:

Studiu de fundamentare
pentru
elaborarea unei politici optimizate
de protejare a industriei naţionale pe piaţa internă

Nu este vorba numai despre gruparea conceptelor pe rânduri, dar, uneori, această grupare poate accentua sau atenua o idee, o conexiune.
Exemplu (titlu de articol din presă):

Accident semnificativ pentru Planul Naţional de Cercetare-Dezvoltare

Intenţia articolului a fost să critice atribuirea eronată, s-a considerat, (acesta era „accidentul") a unei lucrări către un anumit institut şi să se arate că ceea ce s-a întâmplat a fost rezultatul unei erori de concepţie la nivelul metodologiei în vigoare privind Planul Naţional de Cercetare-Dezvoltare (de aceea era accidentul „semnificativ pentru Planul Naţional…)".

Titlul care a apărut a fost:

Accident semnificativ pentru
Planul Naţional de Cercetare-Dezvoltare

Prin această grupare pe rânduri, cuvântul cel mai important, „semnificativ", era pus în legătură nu cu Planul, cum era intenţia, ci cu accidentul, ceea ce nu avea sens.

Poate că ideea articolului ar fi fost mai bine servită de un titlu:

Accident
semnificativ pentru Planul Naţional de Cercetare-Dezvoltare,

chiar dacă literele din rândul al doilea ar fi fost mai mici, pentru a începea.

Mai era posibilă şi varianta:

Accident
semnificativ pentru Planul Naţional
de Cercetare-Dezvoltare,

ceea ce ar fi redus „accidentul" la importanţa lui minoră, focalizând atenţia asupra cuvintelor „semnificativ pentru Planul Naţional", chiar dacă se rupea pe două rânduri conceptul „Planul Naţional de Cercetare-Dezvoltare", lucru mai puţin grav decât pierderea conexiunii „semnificativ pentru …" . Spaţiul suplimentar necesar putea fi obţinut prin ridicarea coloanelor din dreapta ale articolului, în spaţiul devenit disponibil prin scurtarea rândurilor..

Punctuaţia

Virgula: Utilizarea virgulei este exhaustiv reglementată în „Îndreptarul ortografic, ortoepic şi de punctuaţie". Din păcate, neutilizarea corespunzătoare a virgulei constituie o deficienţă frecventă în texte, la limita provocării de confuzii de fond. Penultima reglementare din „Îndreptar", dintre cele referitoare la virgule (§ 249), poate – cea mai importantă, este şi inadmisibil de frecvent încălcată: separarea prin virgule a propoziţiilor intercalate în propoziţia regentă.

De altfel, se cuvine să se precizeze că:

- propoziţiile intercalate în propoziţii de grad superior se separă, după caz, prin vigule, prin liniuţe, prin paranteze, plasate la începutul şi la sfârşitul propoziţiei intercalate;
- dacă propoziţia este plasată la începutul celei de grad superior se pune numai a doua virgulă, respectiv liniuţă; dacă propoziţia este plasată la sfârşitul celei de grad superior, se pune numai prima virgulă, respectiv liniuţă.

Confuzia poate creşte când autorii pun … numai una dintre cele două virgule obligatorii în cazurile menţionate, deşi intercalarea este în mijlocul propoziţiei de grad superior.

Două puncte (:) nu se utilizează în cascadă, în cadrul unui text sau al unei clasificări arborescente.

Acordurile gramaticale

Acordul cuvintelor cu formă de singular şi sens generic sau cumulativ

cauzalitate
energie
informaţie
legislaţie
legitate
performanţă, calitate
totalitate

Singulare cu sens cumulativ: un număr de, o serie de, o mulţime de, un şir de.

Trebuie precizat că unele dintre exemplele citate au şi câte o formă de plural, dar numai în anumite sensuri sau cu semnificaţii de natură specială. Astfel:

Cauzalitate: raport obiectiv, necesar între cauză şi efect (DEX). Nu se întrevede posibilitatea pluralului.

Energie: 1. Capacitate a unui sistem (fizic) de a efectua lucru mecanic la trecerea dintr-o stare în altă stare dată. 2. Forţă, putere, tărie, vigoare, capacitate de a acţiona. (DEX) Dar şi sensul uzual în tehnică şi în economie: 3. Mărime ce caracterizează un sistem şi exprimă capacitatea sa de a modifica starea altor sisteme cu care intră în interacţiune. 4. Fiecare dintre formele pe care le poate avea un asemenea sistem: energie electrică, energie mecanică, energie nucleară, energie radiantă, energie chimică, energie cinetică etc. (~Larousse). 5. Ansamblul formelor de energie captate, transformate (produse), transportate, livrate şi utilizate pe un teritoriu (de exemplu: consumul de energie. La capitolul Energie, statisticile şi programele economice includ diferitele forme / diferiţii purtători de energie: petrol, cărbune etc.) Nici Webster nu prevede un astfel de sens al termenului „energie”, şi totuşi guvernul SUA are un DoE – Department of Energy

(evident, în sensul 5). Nu am utilizat termenul „produse”, pentru că energia în sensurile (1) şi (3) nu se produce, ci numai se transformă. Dar se utilizează uneori şi pluralul termenului (energii), în sensul forme de energie (energii neconvenţionale). De asemenea, se utilizează pluralul, cu referire la persoanele care dau dovadă de energie în sensul (2): energiile acestui popor,

Informaţie: 1. Comunicare, veste, ştire care pune pe cineva la curent cu o situaţie, 2. Lămurire asupra unei persoane sau asupra unui lucru; totalitatea materialului de informare şi documentare; izvoare, surse, 3. Fiecare dintre elementele noi, în raport cu cunoştinţele prealabile, cuprinse în semnificaţia unui simbol sau grup de simboluri… Teoria informaţiei = teoria matematică a proprietăţilor generale a surselor de informaţie, ale canalelor de transmisie şi ale instalaţiilor de păstrare şi de prelucrare a informaţiilor. (DEX). Teoria este denumită a informaţiei, şi nu a informaţiilor; ea calculează şi operează cu cantitatea de informaţie, nu de informaţii. Deci, există acest concept generic şi cumulativ de informaţie, cu formă de singular; mulţi specialişti ai domeniului acceptă numai acest sens, iar pentru sensurile (1) şi (3) preferă termenul date (de altfel, denumirea internaţională a industriei respective este DP – Data Processing sau IT – Information Technology). Rezultă că există varianta: informaţie numai la singular, care poate fi uzanţa în cercurile de specialitate; această variantă nu poate fi impusă cercurilor largi, pentru care toate dicţionarele acceptă pluralul. Deci, în lucrări de largă utilizare, mass-media etc., informaţia poate fi atât la singular, cât şi la plural. În lucrările ştiinţifice, cel puţin cele din domeniu, pluralul este de evitat.

Legislaţie: Totalitatea legilor unei ţări sau ale unui domeniu juridic (DEX). Variante de legi din aceeaşi ţară sau / şi domeniu nu pot pretinde dreptul de plural. Pluralul legislaţii este legitim pentru legislaţiile diferitelor ţări (dar se poate aprecia că nu şi pentru diferitele domenii din aceeaşi ţară; acestea au însă drept la utilizarea termenului la singular, distinct pentru legislaţia din ţară din domeniu).

Legitate: 1. Însuşire a fenomenelor, a proceselor, de a se desfăşura în conformitate cu anumite legi (obiective); 2. ansamblul legilor din natură, din societate, din gândire (DEX). Sensul 2 este discutabil. Legitate – în general, admite utilizare numai la singular, dar se poate presupune forma la plural, numai în sensul 2, dacă sunt considerate mai multe categorii de procese, desfăşurate în conformitate cu legităţile care le sunt specifice, sau chiar legităţile care guvernează desfăşurarea anumitor procese, sub diferite aspecte.

Performanţă: Rezultat (deosebit de bun) obţinut de cineva într-o întrecere sportivă; p. ext. realizare deosebită într-un domeniu de activitate. Cel mai bun rezultat obţinut de un sistem tehnic, de o maşină, de un aparat etc. (DEX). Larousse adaugă, între altele: Ansamblu al indicatorilor numerici ce caracterizează posibilităţile optime ale unui material¸ aceste posibilităţi. Performanţele unui automobil: acceleraţia, viteza, consumul etc. Webster, pe lângă sensurile aferente spectacolelor, introduce sensul: felul în care sau eficienţa cu care ceva reacţionează sau îndeplineşte scopul propus. Deci, există şi în acest caz variantele: performanţă numai la singular, ca măsură de ansamblu a îndeplinirii unui scop de către cineva / ceva; pluralul se poate referi numai la performanţele diferitelor persoane / obiecte; performanţă –

performanţe, singular – plural, referitoare la fiecare dintre indicatorii ce caracterizează şi fac parte din performanţa în primul sens; în acest caz, probabil, se poate păstra şi singularul din primul sens, dar din context să rezulte dacă performanţa (la singular) se referă la măsura de ansamblu, în sensul din Webster, sau la una dintre multiplele caracteristici ale obiectului considerat, caz în care, pentru ansamblul acestor caracteristici opinăm că trebuie folosit cumulativul ansamblul performanţelor.

Calitate: 1. Totalitatea însuşirilor şi laturilor esenţiale în virtutea cărora un lucru este ceea ce este, deosebindu-se de celelalte lucruri. 2. Însuşire (bună sau rea), fel de a fi (bun sau rău); p. restr. Caracteristică pozitivă, însuşire bună. De calitate = de calitate bună, de valoare… (DEX) 1. Felul de a fi, bun sau rău, a ceva, stare caracteristică. 2. Superioritate, excelenţă în ceva. 3. Ceea ce face meritul cuiva, excelenţă… (Larousse).
În limbajul profesionist, se utilizează forma restrictivă: calitatea nu poate fi decât bună; calitate bună este pleonasm; nu se admite a spune sau a scrie „calitate rea" (dar „calitate necorespunzătoare" este perfect admisibil).
Singularele cu sens cumulativ: un număr de, o serie de, o mulţime de, un şir de… sunt admise a fi acordate cu pluralul: *o serie de proprietăţi favorabile admit o tratare analitică…, o mulţime de fenomene se desfăşurau…*, dacă sunt în asociere cu un astfel de plural (în exemplele date – proprietăţi, fenomene).

Substantivele ce desemnează mulţimi, ca: popor, populaţie, numai dacă sunt asociate cu un plural, de exemplu *populaţie de urşi*.

Acordul adjectivului precedat de două substantive de gen / număr diferite

Colegii şi profesoara erau bine dispuşi: „colegii" sunt la plural masculin, iar „profesoara" este la singular feminin.

1. Dacă se cumulează substantive de gen masculin şi feminin, acordul se face cu genul masculin, iar numărul – fie, după caz, cu numărul cumulat, fie cu ultimul substantiv; aşa este construită propoziţia de mai sus.

2. Este preferabil ca ordinea substantivelor să fie astfel, încât cel cu care se acordă adjectivul să fie adiacent acestuia, pentru a atenua impresia de dezacord: *Profesoara şi colegii erau bine dispuşi*. („colegii", plural masculin, au fost plasaţi imediat lângă adjectivul, plural masculin, „bine dispuşi").

3. Cel mai bine este să se caute forme lexicale independente de număr sau / şi de gen, sau care să elimine necesitatea acordului: *Profesoara şi colegii erau într-o vizibilă bună dispoziţie* (a rămas verbul, la plural, „erau", dar adjectivul (bine dispuşi) a fost înlocuit prin „buna dispoziţie", care nu are probleme nici de număr, nici de gen). Sau: *Profesoara şi colegii savurează momentul de bună dispoziţie*. (Cuvântul salvator, „savurează" – identic la singular şi la plural.) Sau: *Buna dispoziţie era vizibilă la toţi, deopotrivă la profesoară şi la colegi*. Sau: *Buna dispoziţie însufleţea pe toată lumea de faţă – profesoara şi colegii deopotrivă*. Nu mai este nici o problemă de acord, nici de gen, nici de

număr. De observat că ultimele formulări sunt, totodată, mai sugestive decât cea iniţială, destul de anostă.

Fiecare idee se poate exprima într-o multitudine de forme. Este important să se verifice şi, dacă este nevoie, să se construiască, să se inventeze, pentru fiecare frază, forma care, redând conţinutul într-un mod corect, clar, inteligibil, convingător, sugestiv, plăcut, nu prezintă – sau atenuează pe cât posibil – eventuale inadvertenţe sau asperităţi gramaticale, fonetice etc. Aceasta se realizează inclusiv schimbând ordinea cuvintelor, schimbând structura frazei, făcând dintr-o frază două sau din două – una, schimbând cuvinte, rescriind ideea în feluri puţin sau total diferite. Este ceea ce se numeşte „a şlefui" textul. Până când totul „sună bine".

FRAZĂ CU FRAZĂ !

Cazul în care al doilea substantiv se află într-o construcţie cu rol de atribut la primul substantiv, iar împreună au rol de atribut la un al treilea

gradul de utilizare a terenurilor
nivelul de receptivitate a ascultătorilor
gradul de prioritate a obiectivului
gradul de precizie a măsurătorii
stadiul de finisare a lucrărilor
felul de prezentare a expunerii
Dar:
Invocarea dreptului de apel al reclamantului
Repetarea semnului figurativ al descrierii

În general, în toate exemplele prezentate este corect acordul articolului a, al cu cel de al doilea substantiv, nu cu primul şi în nici un caz cu al treilea. Exemplu în care este, totuşi, oportun acordul cu primul substantiv: *Contribuabilul decide să efectueze cheltuieli pe criterii complexe, ..., care nu sunt de competenţa de control a organelor fiscale* – nu este vorba de controlul organelor fiscale ci de competenţa (de control a) organelor fiscale.

Când unul din substantive este înlocuit de un pronume

Una din întrebările care se pun ?
sau
Una din întrebările care se pune ?

(Exemplul este adaptat după o frază din presă, în care se utiliza varianta a doua.)

Opinăm că este corectă varianta întâi, deoarece „din întrebările care se pun" formează o sintagmă, cu rol de atribut faţă de subiectul „una", în această propoziţie, deocamdată eliptică de predicat, predicat care ar fi, evident, acordat cu subiectul „una": este, ar fi, poate fi etc.

Adjectivul se acordă în caz cu substantivul la care se referă

Unei activităţi fructuoasă / fructuoase
Corect: unei activităţi fructuoase
Şi aceasta – chiar dacă ar fi un şir de adjective; acordul se respectă până la ultimul:
Unei activităţi fructuoase, eficiente, binevenite, nesperate
(şi nu: Unei activităţi fructuoasă, eficientă, binevenită, nesperată)

Cu care dintre substantive se acordă în gen prenumele în cazul următor?
Proiectul este unul dintre realizările remarcabile…
Proiectul este una dintre realizările remarcabile…
Deşi în presă a apărut varianta întâi, opinăm în favoarea variantei a doua: subiectul este „Proiectul", predicatul este „este", acordat cu subiectul, iar „una dintre realizările remarcabile" este complement indirect, în interiorul căruia numeralul cu rol de pronume „una" se referă la „realizări" şi, gramatical, nu are nimic comun cu subiectul „Proiectul". Dacă nu ar fi fost partitivul „dintre", am fi putut spune „*Proiectul este un realizare remarcabilă*", am fi putut spune altfel decât „*Proiectul este o realizare remarcabilă*" ?

Aceasta este o metodă de a verifica dacă acordurile sunt corecte:
fraza / propoziţia se simplifică, eliminând (ipotetic, numai ca procedură de lucru) cuvintele care nu sunt implicate în acordul respectiv, până când se ajunge la o formă unde acordul necesar apare în mod evident.

Cuvinte jolly-jocker

Verbe identice la prezent, pers. a 3-a singular şi plural (conjugarea a 4-a)

Exemple:

abundă
abordează
abreviază
absolvă
acceptă
acompaniază
acoperă
adună
afişează
agaţă
ajută
cântă
coboară
combină
continuă
contribuie

convoacă
desfăşoară
determină
dezbină
difuzează
diseminează
evită
evocă
exagerează
ezită
formează
împrăştie
inhibă
invocă
înseamnă
marchează
maschează
proliferează
provoacă
rezolvă
stimulează
suferă
urcă

Adjective identice la masculin şi feminin

Exemple:

Eficace
Locvace
Rapace
Tenace

Vocabular

Cuvinte (frecvent) utilizate în formă gramaticală eronată

aceeaşi: feminin singular / **aceiaşi**: masculin plural. A nu se confunda! (în completare: feminin plural *aceleaşi*, masculin singular *acelaşi*)

însumi, însuţi, însuşi, înşine, înşivă, înşişi; însămi, însăţi, însăşi, însene, însevă, înseşi sau însele

cunoştinţă se scrie cu un singur i, a nu se confunda cu 2 i de la **conştiinţă**.

întâi: clasa întâi, întâia clasă.

Superlative (sau comparative) intrinseci

Acestea sunt caracterizări absolute, care nu admit utilizare la modul comparativ sau superlativ, nici asociere cu adjective cu semnificaţie de relativ, parţial etc. Nu poate exista nici gruparea „mai absolut”, nici gruparea (sintagma[1]) „foarte absolut” sau altele similare.

absolut
absurd
atotputernic, atotştiutor etc.
blocat
complet
cutremurat (psihic)
delicios
distrus (la figurat)
enciclopedic
excepţional
exhaustiv
extraordinar
extrem
genial
identic
inadmisibil
inferior
ininteligibil
integral
intrinsec
maxim, minim
minunat
mondial
optim
perfect
revoluţionar
splendid
strălucit
stupefacţie
superior
total
unanim

[1] sintagmă, s.f., unitate semantico-sintactică stabilă, formată dintr-un grup de două sau mai multe cuvinte între care există raporturi de subordonare (DEX)
locuţiune, s.f., grup de cuvinte cu înţeles unitar, care se comportă din punct de vedere gramatical ca o singură parte de vorbire (DEX)

universal

Se pot folosi, dar cu precauţii, în anumite cazuri:

abundent
eminent
hidos
impresionant, impresionat
limitat
mizerabil
notoriu
oficial
plat
respingător
sclipitor, strălucitor

Pleonasme

a aduce aport (apporter = a aduce, fr.); remediu: a aduce contribuţia, a contribui

alegeri electorale, scrutin electoral (Comentariu: pleonasmul este numai parţial, deoarece scrutinul poate fi şi neelectoral, de exemplu: pentru adoptarea unei hotărâri; alegerea se poate face şi prin aplauze, fără scrutin; totuşi – este de evitat); remedii: alegeri, scrutin

au rămas chestiuni reziduale (reziduu este ceea ce rămâne)

cadrul legislativ legal

de interes comun pentru ambele părţi (dacă este pentru ambele părţi, este evident comun)

interacţiune reciprocă (corect: sau interacţiune, sau acţiune reciprocă)

întoarcere înapoi

înţelegere amiabilă (înţelegere = soluţionare a unei divergenţe pe cale amiabilă)

mijloace mass-media (media, lat. = mijloace)

panaceu universal (panaceu = medicament despre care se credea că vindecă orice boală, DEX; deci, „panaceu” în sine este ceva universal)

paritate egală (două persoane, lucruri, partide puncte de vedere sunt la paritate = au ponderi egale)

particularităţi distinctive, particularităţi caracteristice (particularitatea este prin definiţie distinctivă, particulară, caracteristică pentru cineva, ceva). Dar: caracteristici particulare, caracteristici distinctive sunt exprimări corecte, „caracteristica” putând fi şi particulară, şi generală

pe acelaşi picior de egalitate (pe picior de egalitate = au aceeaşi valoare a caracteristicii în cauză)

Asocierea de cuvinte cu aceeaşi rădăcină (nu sunt pleonasme, dar nu sună bine; stângăcii de evitat)

din partea participanţilor, din partea partidelor, o parte dintre participanţi, din partea unei părţi a electoratului
importuri importante
ocupă preocupările
privind prevederile
referatul se referă la
reprezentanţii prezenţi
rezultate din proiectul a(l) cărui rezultantă era
trecerea trecea
urmează următoarele urmări

Evitarea unor rime în proză

Clarificări, în vederea unei mai corecte utilizări

Inutile alăturări de sinonime perfecte

Este vorba de sinonime fără nici o diferenţă de sens, în cazul dat. Sunt admisibile alăturări de sinonime dacă există diferenţe de sens, fie şi la nivel de nuanţe:

varietate şi diversitate
implicare şi participare
onorabil şi respectabil

Transformări sau diferenţe de litere care transformă cuvinte

Acestea sunt greu de depistat, deoarece ambele cuvinte sunt uzuale şi, la citire fugitivă, lasă impresie de plauzibilitate.

a **adopta**: 1. a înfia un copil, 2. a-şi însuşi felul de a vedea sau de a se comporta al cuiva, a accepta o părere, o metodă etc., 3. a accepta ceva în urma unui vot (DEX). / a **adapta**: a transforma pentru a corespunde anumitor cerinţe, a face potrivit pentru funcţionare în anumite împrejurări, a face să se potrivească (DEX), dar şi: a modifica, a completa, în aceleaşi scopuri, 2…, 3. a (se) acomoda, a (se) deprinde, a (se) obişnui (DEX)

aliniat (formaţia de militari sau sportivi, clădirile pe o stradă) **/ alineat** (grupare a textului scris) (DEX)

conta / sconta (nu necesită explicaţii)

emisiune / omisiune (nu necesită explicaţii)

familial: privitor la familie / **familiar**: apropiat, obişnuit cuiva, binecunoscut; prietenos(~DEX); sens peiorativ: familiaritate nedorită

invenţii / **investiţii** (nu necesită explicaţi)

liniar (din linii) / **linear** (rectiliniu; în sens matematic (DEX): un fenomen descris de o ecuaţie de gradul întâi, care nu conţine variabile la puterea a doua sau mai mare)

literal / literar

original / originar

permis / **promis** (nu necesită explicaţii)

potecă – ipotecă (nu necesită explicaţii)

principal: care are o importanţă deosebită sau cea mai mare importanţă; de căpetenie, de frunte (DEX), inclusiv aparţinând unui eşalon superior (de ex. inginer principal, cercetător principal) / **principial**: care este conform cu un principiu, care decurge dintr-un principiu, care se conduce după anumite principii (juste); în principiu, în linii generale (DEX).

reportare: trecere a unei sume (reprezentând un total parţial) din josul unei coloane în fruntea coloanei următoare, pentru a fi adunată în continuare; p. ext. orice sumă rămasă dintr-un calcul anterior (DEX); dar şi: trecere, pentru o perioadă de activitate viitoare, a unor resurse (bugetare) care au rămas nefolosite în perioada curentă / **raportare**: 1. Stabilirea unei relaţii între două (sau mai multe) noţiuni, 2. Comunicare scrisă sau orală oficială, făcută în faţa unei adunări, a unei autorităţi… (~DEX).

simulare / **similare** (nu necesită explicaţii)

sistemic: 1. Aparţinând unui sistem, 2. (în fiziologie, patologie): aparţinând corpului în ansamblu, sau unui sistem sau unor organe (~Webster) / **sistematic**: care se efectuează după un plan, după o metodă dinainte gândită, organizat, p. ext. care se exercită cu stăruinţă şi perseverenţă. Caracterizarea: „care se bazează pe un anumit sistem sau are în vedere constituirea unui sistem, care se referă la un sistem sau este alcătuit după un anumit sistem" este atribuită de DEX termenului sistematic, termenul sistemic lipsind din DEX. La fel, caracterizarea: „care se produce în conformitate cu un sistem sau în vederea constituirii unui sistem; referitor la un sistem" este atribuită de MDE termenului sistematic. Percepem termenul sistemic ca o caracterizare definitorie a existenţei, structurii şi funcţionării sistemelor în general sau a unui anumit sistem în particular; privitor la sisteme. „Sistemic – relativ la un sistem considerat în ansamblul său. Analiză sistemică sau sistemică (subst. fem.) – consideră elementele unei configuraţii complexe, procesele (în special cele economice), nu izolat, ci global, ca părţi integrante ale unui ansamblu ale cărui părţi componente sunt într-o relaţie de dependenţă reciprocă" (Larousse).

statul / statutul (nu necesită explicaţii)

temporal: care indică timpul, privitor la timp, care depinde de timp (DEX) / **temporar**: care este de scurtă durată, vremelnic, trecător, provizoriu (DEX)

venos / venal

Cuvinte in limba engleză care au alt înțeles – sau nu există - in limba română

abstract: *rezumat; resumé = C.V.; to resume* = a reporni o activitate

application: … act de a cere; o cerere scrisă sau verbală, un apel (Webster); cuvânt intrat în uzul larg cu referire la cereri de angajare, de înscriere pentru participare la reuniuni etc.

a introduce: a prezenta o persoană alteia

to play (an instrument): a cânta la un instrument (în româneşte, se cântă şi cu vocea, şi cu instrumente muzicale; se joacă numai piesele de teatru)

billion (cuvântul nu există în româneşte) un miliard (o mie de milioane) în USA; un milion de milioane, o mie de miliarde în Marea Britanie (Webster; DEX dă ambele variante, pentru diferite ţări, nespecificate)

trillion (cuvântul nu există în româneşte) un miliard de miliarde (DEX); un milion de milioane în USA şi Franţa, un miliard de miliarde în Marea Britanie şi Germania (Webster)

Dacă persistă dubii privind interpretarea, în cazul dat, a termenilor billion, trillion: se caută într-un anuar statistic (Anuarul Statistic al României, capitolul de statistică internaţională, sau un anuar al unei organizaţii internaţionale) valoarea indicatorului în cauză, pentru ţara / regiunea respectivă; ordinul de mărime trebuie să corespundă; dacă este vorba de o variaţie, ea trebuie să fie de procente sau, excepţional, de zeci de procente din valoarea indicatorului.

intelligence – şi *inteligenţă*, dar şi activitatea de colectare şi prelucrare de informaţii secrete.

to apologise = înseamnă a cere iertare; *apologie* – în româneşte are sensul de acţiune sau cuvântare de laudă amplă şi presărată cu superlative la adresa unei persoane, a unei realizări

concurenţă / competiţie / concurs

contesta / contestaţie

Concurenţă: 1. rivalitate comercială, luptă dusă cu mijloace economice între industriaşi, comercianţi, monopoluri, ţări etc. pentru acapararea pieţei, desfacerea unor produse, pentru clientelă şi pentru obţinerea unor câştiguri cât mai mari. 2. Întrecere, rivalitate într-un domeniu de activitate. (DEX) Competiţie: concurs, întrecere (DEX). Fiind termeni ce aparţin aceeaşi sfere şi cu un înţeles comun (întrecere), „concurenţă" şi „competiţie" nu sunt, totuşi, identici; concurenţa pare a avea o sferă mai largă şi generală, în timp ce competiţia se referă la ceva mai delimitat în timp, ca participanţi şi ca obiect; spunem concurenţa de pe piaţa băuturilor răcoritoare, dar competiţia acută dintre Pepsi şi Coca-cola pentru dominaţia pe piaţa României, în perioada de după 1990. Competiţia mai poate avea şi sensul concurs, licitaţie – o competiţie organizată de un for sau o organizaţie specializată, la o dată anume şi în baza unor reguli prestabilite. Termenul contest este exact concursul în terminologie engleză şi nu are nici o legătură cu contestaţia din

limba română (decât dacă, după anunţarea rezultatelor, un participant le contestă, considerându-se nedreptăţit, dar această utilizare este indirect legată de termenul contest.

cutumă: în româneşte obicei. Termenii sunt identici; totuşi, se preferă utilizarea termenul cutumă pentru obiceiurile adoptate şi respectate la nivelul unor organisme oficiale.

eventually / eventual: în final, cândva (Webster); NU eventual, care în româneşte înseamnă care poate să se întâmple (în anumite împrejurări), posibil, probabil (~DEX).

expertise / expertiză: în româneşte – raport oficial, întocmit de către un expert, asupra unei probleme supuse analizei. În engleză are sensul pentru care în româneşte există termenul competenţă, experienţă.

furniture / furnitură – nu e mobilă

to lecture / lecturare – in română: identic cu citire, dar poate presupune o citire atentă, sistematică, analitică, având scopul de a-şi forma sau / şi a exprima un punct de vedere avizat.

library/ librărie – în engleză, library = bibliotecă, bookstore = librărie.

location / locaţie - în româneşte este o formă de închiriere a unui spaţiu construit; în engleză (şi deja cu largă circulaţie în limba română) este ceea ce în româneşte este amplasament, loc.

magazine /magazin – în engleză: revistă ilustrată; magazin din limba română = store

performance / performanţă - pe lângă sensul comun, în engleză mai are sensul de spectacol, de a se „produce" în public.

promotion / promoţie – în româneşte, este promoţia de absolvenţi a unei şcoli (class of..., în engleză) ; în engleză este ceea ce în româneşte are termenul de *promovare* (în marketing, profesional)

shoulder / şold - în engleză este *umăr*, capcana in care a căzut interpreta la discursul preşedintelui Bush din 2003 la Bucureşti (şold lângă şold!)

in this respect / respect – nu este vorba de respect, ci: *în legătură cu aceasta*

timber / timbru – timber înseamnă material lemnos (cherestea, lemnărie, etc.)

Pentru detalii despre conceptul de „false friends" – perechi de cuvinte in două limbi sau două dialecte, care se scriu la fel sau similar, dar au sensuri diferite – v. http://en.wikipedia.org/wiki/False_friend.

Prescurtările de nume

- *Gheorghe* se prescurtează *Gh.*, nu *Ghe*, care arată incult!
- Nu imaginaţi nume întregi dacă aţi avut la dispoziţie doar iniţiale.
- În general, sunt prenume la care sunt uzuale prescurtări din două litere (*Cr. – Cristian*, faţă de *C. – Constantin*, *Gr. – Grigore* faţă de *G. – George*).
- Prescurtările de prenume sunt rezervate persoanelor masculine; pentru persoanele feminine se trec prenumele întregi.

Expresii / cuvinte frecvent utilizate cu sens eronat.
Dicţionar de termeni

adecvat (la fel: corespunzător) In mod corect, trebuie specificat: adecvat la ce, corespunzător cu ce. Totuşi, se utilizează frecvent fără această specificare, subînţelegându-se: la ce, cu ce trebuie, la ce, cu ce este bine. Eroarea nu este gravă.

alternative: O alternativă este posibilitatea de a alege între două soluţii, între două situaţii etc. care se exclud (DEX); sunt posibile două variante. Este greşită expresia „Avem două alternative" (decât dacă există patru variante, două câte două…). Dar, în cazul a două variante, este acceptată exprimarea: alternativa o constituie… (adică varianta 2 este alternativa variantei 1)

a **aniversa**: a sărbători împlinirea unui număr de ani de la data când s-a petrecut un eveniment (DEX). Deci: nu se aniversează vârsta, care nu este eveniment; nu se aniversează decesul, care nu se sărbătoreşte. / a **comemora**: a celebra solemn amintirea unei personalităţi sau a unui eveniment important (DEX). Rezultă că se poate comemora şi naşterea, şi decesul, şi alt eveniment important, dacă se referă la o persoană care nu mai este în viaţă (solemn, amintire). Practic, naşterea sau un alt eveniment ce justifică festivitate - se aniversează, iar decesul se comemorează.

aprofunzime: cuvântul nu există, combinaţie eronată între **aprofundat** şi **profunzime**

amortizare / **recuperare** Amortizarea reprezintă cota parte, stabilită prin lege, din valoarea investiţiilor (imobilizărilor corporale şi necorporale), care se înregistrează în contabilitate drept costuri indirecte curente, astfel încât întreaga valoare a investiţiilor să fie trecută pe costuri (amortizată) în decursul perioadei de timp normate de exploatare (sau, pentru unele mijloace fixe, de exemplu – de transport, la volumul de exploatare normat realizat, kilometri parcurşi). Indiferent de profitabilitate, investiţia are durată de amortizare fixă, stabilită prin lege, în eventuale variante privind eşalonarea în timp, la dispoziţia investitorului (amortizare liniară, degresivă, accelerată). Dimpotrivă, în funcţie de profitabilitate, o investiţie se recuperează într-un interval de timp mai mic sau mai mare (ROI – return of investment). Aşadar, afirmaţiile de tipul „Investiţia este foarte profitabilă, amortizându-se în 6 luni", reprezintă o eroare de terminologie economică, termenul corect fiind recuperându-se.

audienţă: 1. Întrevedere acordată unui solicitant de către cineva care deţine o funcţie de conducere. 2. acceptare [entuziastă] a ceva [DEX]. Trebuie precizat că sensul 2 se utilizează numai în cazul acceptării unei teze, a unei propuneri, nu a orice „ceva" şi numai pentru o acceptare de către o colectivitate. Există şi sensul: dimensiunea sau ponderea ascultătorilor unei emisiuni radio sau a unui post de radio sau, mai larg, a spectatorilor, a participanţilor la o conferinţă sau altă manifestare publică (~ Webster)

a se **bucura** de… Termenul nu poate fi utilizat decât în asociere cu o relaţie pozitivă: reputaţie, recunoaştere, apreciere etc. Expresia „a se bucura de (ceva negativ, de exemplu) neîncredere” este improprie.

Termenul „**calitate**” se referă numai la cazul pozitiv: nu există calitate proastă, iar „produs de bună calitate” constituie un pleonasm; exprimarea corectă este „produs de calitate”. Poate, însă, exista calitate insuficientă, calitate necorespunzătoare. Cele spuse sunt valabile pentru lucrări profesionale; dicţionarele acceptă şi sensul de calitate proastă, pentru limbajul curent.

calculator – sistemul de calcul programabil, în care operaţiunile curente se efectuează automat, în funcţie de programul introdus şi de rezultatele operaţiunilor precedente; în terminologia internaţională termenul uzual este **computer**, iar **calculator** este numai dispozitivul (sau funcţiunea – în telefoane mobile, agende electronice etc.) care efectuează operaţiunile aritmetice succesive la comandă manuală; aşa zise calculatoare ştiinţifice efectuează, tot la comandă manuală, şi operaţiuni cu funcţii trigonometrice, logaritmi, ecuaţii etc. **Ordinator** este termenul francez pentru computer.

ca şi … Este un produs poluant al limbii române, de naştere relativ recentă. „Şi”-ul a fost introdus ca soluţie-miracol pentru evitarea unor cacofonii: în loc de „serveşte ca caroserie” sau „s-a angajat ca casier”, persoane cu probabil slab simţ al limbii române au inventat formulările „serveşte ca şi caroserie”, sau „s-a angajat ca şi casier”. Ca şi presupune o comparaţie cu alt subiect sau obiect, ceea ce, în exemplele citate, ar fi fost aşa: „serveşte ca caroserie, ca şi carcasa aceea…”, „s-a angajat ca casier, ca şi Domnul Popescu”. Şi s-a ajuns, în ultimii ani, să auzim şi să citim un „ca şi” generalizat, uitându-se de mult pericolul de cacofonie: „Eu, ca şi senator, nu sunt de acord cu prevederea…” (Sunteţi senator sau nu sunteţi şi numai vă comparaţi cu un senator?) „Ca şi activitate de cercetare, trebuie să realizăm…” (Sunteţi sau nu activitate de cercetare ? Sau trebuie numai să o imitaţi ?) Cât despre cacofonii, există aproape întotdeauna o diversitate de soluţii, pe care profesioniştii scrisului trebuie să le potrivească: „serveşte ca o caroserie” sau „serveşte ca o eventuală caroserie”, respectiv „s-a angajat pe post de casier” sau „s-a angajat casier”. Se consumă, eventual, una sau câteva silabe în plus, dar se cruţă spiritul limbii române.

„…, ca şi …” are voie să existe ca alternativă la „…, precum şi …”, cu nuanţa că „precum şi” asociază o entitate ce poate fi similară sau poate fi cu totul diferită cu entitatea la care se asociază, în timp ce „ca şi” presupune asocierea numai cu condiţia de similitudine între cele două entităţi.

O altă utilizare incorectă a expresiei „… ca şi …” este în cazul în care cele două entităţi asociate sunt negate: „nu trebuie admise erori de formă, ca şi erori de fond”; în caz de negaţie, trebuie utilizat termenul nici: „nu trebuie admise (nici) erori de formă, nici erori de fond.”

concepţional / conceptual: Conceptual – care ţine de concept, abstract (DEX). Concepţional – al concepţiei, de concepţie (DEX-S). Concepţie – 1. Felul de a vedea…, 2. Proces prin care ia fiinţă un nou individ animal…

(DEX). Faţă de răspândirea termenului „anticoncepţional”, credem că termenul „concepţional” este mai prudent să fie utilizat numai în sensul „care ţine de procesul de procreare”, iar pentru sensul „care ţine de felul de a vedea…” să se utilizeze o perifrază, de exemplu: „În ce priveşte concepţia autorului despre….”

condiţionalitate / a condiţiona: 1. a constitui condiţia de care depinde ceva, a provoca ceva, 2. a limita valabilitatea unui act printr-o condiţie, 3. a admite un lucru sub rezerva îndeplinirii unei anumite obligaţii (DEX). Condiţionare: 1. acţiunea de a condiţiona. 2. Acţiunea de a prelucra un material, un mediu etc.,pentru a-i asigura anumiţi parametri de calitate (~DEX). Condiţionalitate nu există în DEX; poate semnifica existenţa unei condiţionări (1) sau, mai larg, existenţa unui sistem de condiţionări, sau a unor condiţionări într-un sistem.

consecutiv / în consecinţă Consecutiv: care urmează fără întrerupere, în şir; succesiv (DEX). Apariţia termenului, într-un comunicat oficial, cu sensul de „în consecinţă”, a fost o preluare şi traducere neinspirată a termenului consecutively, care înseamnă 1. succesiv, la rând, şi numai în gramatică 2. rezultativ şi în tehnică 3. rezultat, ca efect (Dicţionar englez-român), în loc de traducerea, corectă, a lui consequently, care înseamnă exact ce trebuia în cazul dat: deci, în consecinţă. Există expresia latină: „Post hoc, ergo propter hoc” – după aceea, deci din cauza aceea, ceea ce nu este general valabil.

a **conta**: 1. A se încrede în cineva, a se bizui pe cineva sau ceva, a spera în ajutorul cuiva sau a ceva. 2. A reprezenta o valoare, a avea însemnătate. (DEX). A **sconta**: 1. A cumpăra sau a vinde efecte de comerţ înainte de scadenţă… 2. A conta pe ceva, a-şi face planuri dinainte în legătură cu un anumit fapt aşteptat, a se baza pe ceva. (DEX). Deci, sensurile a conta (1) şi a sconta (2) sunt practic echivalente.

eficient / eficace. DEX pune semnul de egalitate între cei doi termeni, ceea ce considerăm că nu este corect. Eficace: care produce rezultatul dorit, care produce un rezultat pozitiv (DEX). Îndrăznim să lărgim puţin: care produce în general rezultate pozitive şi palpabile, nu numai un rezultat (se spune despre un manager eficace). Dar eficient este altceva: este obţinerea unui raport favorabil între rezultate şi eforturi (sau cheltuieli)[1].

eprubete / epruvete: eprubetele sunt mici cilindri de sticlă în care se pun diferite substanţe chimice, pentru analize; epruvetele sunt piese solide, de dimensiuni standardizate, care se utilizează şi se distrug în încercări

[1] Efficacious: having or showing the desired result or effect; effective as a means, measure, remedy etc… Efficient: performing or functioning in the best possible and least wasteful manner … Efficiency: …accomplishment of or ability to accomplish a job with a minimum expenditure of time and effort. (Webster). Dicţionarul admite și sensul **eficace** pentru termenul **eficient**, dar face, totuşi, diferenţierea netă între cei doi termeni. *Această diferenţă este esenţială pentru a caracteriza funcţionalitatea economiei de piaţă şi pentru departajarea acesteia de economia de comandă: creşterea economică, investiţiile, restructurările, toate realizările care se fac, trebuie nu numai să aibă loc, ci să fie şi eficiente, profitabile.*

(rupere, spargere etc.). Ambii termeni au origine comună (épreuve, probă, încercare, în franceză), dar au evoluat în mod diferit, unul – în chimie, altul – în metalurgie.

explorativ / extrapolativ

Explorativ – ceea ce explorează, investighează

Extrapolativ – ceea ce utilizează metoda extrapolării (a prelungirii în viitor a tendinţelor care s-au manifestat în trecut; mai larg: evaluarea valorilor unei variabile în afara domeniului în care valorile sunt cunoscute)

extrem: Foarte, prea, … În punctul cel mai îndepărtat, la capăt, la margine (Extremul Orient),… Valoarea cea mai mare sau cea mai mică a unei mărimi (DEX). Acest ultim sens reprezintă, în limbajul matematicienilor, automatiştilor, sistemiştilor etc., factorul comun pentru (maxim, minim – după caz). În mod corespunzător, există termenul a extremiza pentru (a maximiza, a minimiza – după caz).

Se constată că nu există delimitări categorice între minim, minimum, minimal, între a minimiza şi a minimaliza (1).

for / forum For: 1. Piaţă publică în Roma antică…, 2. Autoritate, instanţă… (DEX). Forum: adunare, întrunire (de mare amploare şi importanţă) (DEX-S). Deci, „au fost sesizate forumurile competente” este greşit.

fortuit: Venit pe neaşteptate, neprevăzut, inopinat, întâmplător (DEX). Deci, este clar ce **nu** înseamnă fortuit: „forţat”.

genocid: crimă comisă cu intenţia de a distruge un grup uman, naţional, etnic etc. (DEX). Dar: 3 oameni formează un grup; dacă sunt asasinaţi cu intenţia de a-i distruge, se comite un genocid? Probabil că partea de cuvânt „geno” ne conduce la „gen”, deci – grup uman reprezentând o particularitate de gen – natural, biologic, rasial, naţional, etnic etc.

incrimina ~ incremental

inflaţie: O creştere persistentă în nivelul preţurilor şi salariilor dintr-o economie (Oxford Reference). Sunt mulţi termeni în legătură cu inflaţia. Confuzii care se fac: inflaţia, ca proces; rata inflaţiei sau indicele de inflaţie, care trebuie definit pe un anumit interval de timp (uzual – lună, trimestru, an) şi este calculat nu sub formă de raport procentual între nivelurile de preţuri la sfârşitul şi la începutul intervalului de timp, ci ca diferenţa procentuală, creşterea procentuală a preţurilor raportată la nivelul lor la începutul intervalului, adică, de exemplu, nu rata114%, ci creşterea14%; iar „inflaţia cu o singură cifră” înseamnă indice nu mai mare de 9% pe an, deci creştere a preţurilor la nu mai mult de 109%. Nivelul inflaţiei este raportul preţurilor curente faţă de nivelul lor la un anumit moment de referinţă, considerat începutul procesului inflaţionist. Există relaţii între creşterea preţurilor şi devalorizarea monedei naţionale în raport cu monede de referinţă (EURO, DOLAR USA), sau cu preţul aurului, dar definirea inflaţiei nu se face prin această devalorizare. Pe de o parte, în calcul trebuie eliminată influenţa inflaţiei proprii acestor monede, iar pe de altă parte, ruperea evoluţiei nivelului de inflaţie de evoluţia devalorizării semnalează adesea fenomene nocive la nivelul echilibrului balanţei de plăţi, creditului, deficitului bugetar. Aşadar, în texte scrise şi

vorbite trebuie atenţie la utilizarea corectă – şi diferită – a termenilor: inflaţie, nivel al inflaţiei, rată a inflaţiei, indice de inflaţie, devalorizarea monedei naţionale în raport cu….

Jargou: cuvântul nu există. Există **jargon** şi **argou**. Jargon: Limbaj specific anumitor categorii sociale, care reflectă dorinţa celor ce-l vorbesc de a se distinge de masa mare a vorbitorilor şi care se caracterizează prin abundenţa cuvintelor şi expresiilor pretenţioase… (DEX). Argou: limbaj convenţional, folosit mai ales de vagabonzi, răufăcători etc. pentru a nu fi înţeleşi de restul societăţii (DEX).

lucrativ: care aduce câştig, profitabil (DEX). Deci, la o cooperativă de reparaţii, nu camera alăturată, unde lucrează cizmarii, este „atelier lucrativ", ci toată cooperativa, iar a cumpăra şi a vinde hârtii de valoare este activitate lucrativă, chiar dacă acolo aparent nimeni nu „lucrează". Este un termen oarecum desuet, depăşit, pentru activitate „profitabilă", opusul lui „non-profit" (pentru care se spunea: „fără scop lucrativ").

mediere: 1. calculul unei valori medii, 2. punerea de acord a unor puncte de vedere divergenţe (sau tentativă în acest sens) cu ajutorul unui arbitru, a unui mediator, a unui intermediar; în absenţa mediatorului, pentru stingerea divergenţei (sau tentativă în acest sens) prin negocieri bilaterale nu poate fi utilizat termenul „mediere", deoarece nu este nimeni „la mijloc".

minim, minimuri s.n. 1. Minimum (2). Minim de trai…

Minim, minimi, adj.: 1. care are dimensiunile, durata, intensitatea, valoarea etc. cea mai mică; foarte mic, neînsemnat, neglijabil, minimal. 2. Cea mai mică valoare pe care o poate avea, într-un anumit interval, o funcţie sau o cantitate variabilă. (DEX)

Minimum, s.n., adv.: 1. Punct, limită, fază reprezentând extrema inferioară. 2. Cea mai mică cantitate, valoare, intensitate, minim … (DEX)

minimal, minimali, adj. Minim (adj.) (1). Program (plan etc.) minimal – care cuprinde un ansamblu de sarcini minime, care trebuie înfăptuite cu precădere. Preţ minimal – cel mai mic, cu care poate fi pusă în vânzare o marfă. (DEX)

minimiza: a reduce la minimum; a minimaliza.

minimaliza: 1. a diminua, a reduce (la minimum), 2. a micşora pe nedrept valoarea, importanţa unei persoane, a unui lucru, a unei idei; a subaprecia, a bagateliza. (DEX).

maxim, maximi; maxim, maximuri; maximum; maximal; maximiza – similar cu cuvintele opuse minim etc., cu următoarele deosebiri:

Nu se utilizează (nu există) a maximaliza – opusul lui a minimaliza (2), adică a exagera valoarea, importanţa… (~DEX)

maximă: Enunţ formulat concis, exprimând un principiu, o normă; aforism, sentinţă, adagiu (DEX)

Maximafilie: colecţionare de cărţi poştale ilustrate tematice (DEX), de mari dimensiuni

nedreptăţit: comiterea unei nedreptăţi, a unui abuz în dauna cuiva / **neîndreptăţit**: caracterizarea unei pretenţii necuvenite.

nivele / niveluri: după DEX, nivel, pl. niveluri, se referă la 1. înălţime faţă de o referinţă, 2. etaj la o clădire, 3. stadiu, grad (de pregătire, de dezvoltare, de calitate), iar nivelă, pl. nivele, se referă la instrumentul de determinare a orizontalităţii.

oneros: (despre contracte) – 1. care impune cuiva sarcini, 2. p. ext. împovărător, apăsător; necinstit, 3. act juridic prin care o persoană se obligă să execute o prestaţie fără a urmări să primească ceva în schimb. (DEX). Deci, un contract oneros sau o obligaţie cu titlu oneros este un contract / o obligaţie asumată în condiţii non-profit; prin extensie, oneros este ceva neconvenabil, până la abuziv.

onomastică: ziua numelui (nu şi ziua de naştere!)

operativ: care lucrează repede, expeditiv, activ (DEX) / **operaţional**: referitor la operaţii militare; cercetare operaţională: tehnici de analiză matematică a unor probleme de management (~DEX). Dar şi: capacitatea unui sistem de a fi apt să îndeplinească funcţiunile pentru care a fost creat; sistemul este operaţional / operant: eficace (~DEX). Dar şi: sistemul este în exploatare normală (sistemul este operant).

optim / optimal

Optim: cel mai bun sau foarte bun (adecvat, potrivit, indicat etc.) care asigură cea mai mare eficienţă economică, care corespunde cel mai bine intereselor economice urmărite. (DEX)

Optimal: cu caracter optim (DEX)

optimiza: A face ca randamentul unei maşini, al unui sistem tehnic etc. să fie optim, să corespundă unor exigenţe sporite (DEX).

La „etc.” trebuie trecute sistemele economice – întreprinderea, afacerea, economia naţională, subsisteme ale acestora.

Nu randamentul este optim, ci parametrii de funcţionare sunt optimi, când asigură un randament maxim, pierderi minime etc.; pentru sisteme complexe – îndeplinirea unei funcţii-obiectiv prestabilite

opţiune: faptul sau dreptul de a alege dintre două sau mai multe lucruri, posibilităţi (~DEX); variante de decizii accesibile decidentului; în urma procesului decizional, una dintre opţiuni devine decizie, iar toate celelalte îşi pierd valabilitatea.

a **preconiza**: a proiecta, a prevedea, a emite o idee, o ipoteză; p. ext. a propune, a indica, a recomanda ceva (DEX) / a prognoza: a prevedea desfăşurarea în timp a unui fenomen…, a prevedea valorile pe care le vor lua în viitor unele mărimi (DEX). Deci: debitele Dunării nu se preconizează, ci se prognozează.

predica, predicat, predictibil

potrivit rezultatelor **preliminar**ii: rezultatele pot fi preliminare (adjectiv); preliminariile (substantiv) sunt activităţi cu caracter preliminar: examinări, alegeri, meciuri etc.

prescriere, prescripţie: 1. indicare; 2. recomandarea medicamentelor necesare pentru un anumit tratament; 3. Stingerea unei urmăriri penale sau civile, a unor drepturi de revendicare, de proprietate (~DEX)

prezumţie: 1. părere întemeiată pe ipoteze adoptate, 2. recunoaştere juridică a unei ipoteze, până la proba contrară (~DEX); 3. Părere exagerat de bună despre sine; înfumurare, aroganţă (DEX); prezumtiv: considerat ca probabil, ipotetic (DEX); prezumţios: care are o încredere exagerată în calităţile şi forţele proprii, încrezut, înfumurat

a **prolifera**: a se înmulţi. Atenţie: 1. verbul nu este reflexiv (nu „se proliferează"). 2. În utilizarea politică internaţională curentă, verbul a căpătat un alt sens: a se răspândi (grija marilor puteri nu este atât să nu fie multe arme de distrugere în masă, ci să nu fie răspândite, să nu fie deţinute de multe state şi să nu aibă acces la ele organizaţiile teroriste). Pentru răspândire există termenul, parţial sinonim, **diseminare** (cu diferenţa de nuanţă că a (se) răspândi este şi tranzitiv, şi reflexiv, iar a disemina nu este reflexiv, având numai semnificaţia tranzitivă). Şi totuşi, în limbajul politic internaţional curent se vorbeşte despre neproliferare şi mai rar se pute termenul corect, nediseminare (sau neproliferare şi nediseminare).

promovabilitate / promovare: promovabilitatea este posibilitatea de promovare, procentul de promovare scontat. Utilizarea termenului promovabilitate pentru procentul de promovare realizat este greşită.

punctual: 1. (Despre oameni) Care este exact, care respectă întocmai termenul sau momentul fixat. 2. (Despre verbe) Care arată că acţiunea se petrece într-un singur moment. (DEX) / **punctiform**: 1, Care are forma sau dimensiunile unui punct; de dimensiuni neglijabile. 2. Care acţionează intermitent (?) (DEX). Deci: Analiza focalizată asupra unui sau unor aspecte de detaliu, din cadrul ansamblului unui sistem, nu este o analiză punctuală, ci o analiză punctiformă.

a **reexporta**: de regulă, prefixul re- indică reluare, reîncepere, refacere, reeducare, reconstituire etc. Dar sunt şi excepţii; printre acestea : a reexporta nu înseamnă a reîncepe a exporta, ci a exporta mărfuri importate, fără a le supune vreunei prelucrări (DEX). Este situaţia utilajelor, aparatelor etc. importate pentru a echipa, în calitate de componente, produse de mai mare complexitate (nave, linii tehnologice etc.) livrate la export. Termenul nu se utilizează pentru materiile prime sau materialele care au fost importate şi se exportă ca derivate chimice sau produse prelucrate, deşi efectul asupra soldului balanţei comerciale este acelaşi cu cel din situaţia menţionată.

reflexie: 1. Fenomen de reîntoarcere parţială a luminii, a sunetului, a radiaţiilor în mediul din care au venit, atunci când întâlnesc o suprafaţă de separare a două medii. 2. Reflecţie (1) (DEX) / **reflecţie**: 1. Meditare, cugetare, gândire, reflecţie (2). 2. Reflexie (1). (DEX) Înseamnă că DEX admite dubla interşanjabilitate între termenii reflexie şi reflecţie, dar ca un al doilea sens. În cazurile de faţă, par a fi preferabile definiţiile (1).

susceptibil: 1. (Despre oameni) Care se supără repede, supărăcios; sensibil. 2. Capabil, în stare să… 3. (Despre lucruri) Care poate suferi modificări, care poate lua diferite forme… (DEX) / În limbajul cult curent, practic,

termenul este utilizat în sensurile 2 şi 3; nu am întâlnit sensul 1. Acest sens există, totuşi, şi in Larousse, nu şi în Webster, unde un sens apropiat este impresionabil (corespunzător sensului 3 din DEX).

suspicios: bănuitor, neîncrezător (DEX) / suspect: care este bănuit, care dă de bănuit; care inspiră neîncredere…; dubios, îndoielnic (DEX).

ultimul, dar nu cel din urmă / last but not least. Traducerea dată (şi frecvent utilizată) a cunoscutei expresii din limba engleză este greşită, pentru că nu spune nimic. Sensul corect este: ultimul, dar nu cel mai puţin important. Este adevărat că se pierde caracterul de calambur, de joc de cuvinte, dar altminteri se pierde sensul.

p.p.p. / P.P.P: p.p.p. purchasing power parity. Paritatea între două valute la o rată de schimb care acordă fiecărei valute aceeaşi putere de cumpărare în propria economie (OXFORD); indicatorul corectează raportul veniturilor populaţiei din două ţări comparate, calculate ţinând seama de cursurile valutare, dar şi de faptul că, în ţările mai sărace, unde salariile sunt mai mici, şi preţurile produselor de consum zilnic sunt mai mici.

P.P.P. Parteneriatul public-privat: antrenarea capitalului privat pentru finanţarea unor investiţii de interes public, cu termen lung de realizare; o componentă importantă o constituie recuperarea investiţiei, din avantajul public realizat, pentru restituirea către capitalul privat a resurselor investite, cu un profit atractiv.

stakeholders: factori interesaţi (în bunul mers al unei întreprinderi) – nu numai acţionarii, ci şi: salariaţii, managerii, clienţii, furnizorii, utilizatorii produselor, ramurile conexe implicate, vecinii (impactul ecologic) etc.

Ultimile: cuvântul nu există. Cuvântul corect este **ultimele.**

Alte capcane de vocabular

abstract, abstractizare / concret, concretizare

conta – sconta

adopta – adapta

acces, accesibilitate

acoperire

ambalare

amorf

analiză, analizare

aparat

apocrif

apreciere / depreciere

asociere, asociaţie, asociativ

brevet = patent
calitate, excelenţă, nivel calitativ
cauză, efect; prilej
clar, claritate, clarificare
compatibilitate / incompatibilitate
complementar / suplimentar
component
comportament
concluzie
competitiv
componentă
concept, termen, noţiune
confuz, confuzie
consecinţă
context
continuu, continuitate / discontinuu, discontinuitate
conversie, convertor, convertizor, transformator
creativ, cognitiv; creativitate
cristalizare
cunoştinţă, cunoaştere
democraţie, democraţie ştiinţifică
determinare, măsurare, evaluare, estimare, cuantificare, comensurare
deducţie, deductiv / inducţie, inductiv
defect
diagnoză, diagnostic
dilemă
disciplină, interdisciplinar, pluridisciplinar, multidisciplinar, de joncţiune
dualism
dubiu
duplicitate
durabilitate
ecologie, ecologic
elită, elitism

emerit, consacrat, atestat

empiric

energie

entropie, entropic

euristic, euristică

evoluţie, revoluţie

exces, excesiv

excitaţie

existenţă / conştiinţă

experiment, experienţă, explorare, investigare, testare, încercare extrapolare

fenomen

fiabilitate

fidelitate

filtru, filtrat

fundamentare, fundament, fundamental

general, particular, comun, specific, răspândit, frecvent, frecvenţă, rar; generalizare, generalitate / particularizare, particularitate

fuzzy

hardware / software / orgware

histerezis

homeostază

imagine

incident, accident

informaţie

indicator, indice, rată

inovare, inovaţie

intelectual, intelectualitate

intermitent

interdisciplinar, pluridisciplinar, de joncţiune

intuiţie, intuitiv

inventiv

încărcare

înţelegere; inteligibil

ipoteză, ipotetic

know-how

memorie, memorare

metodă, metodologie, metodică, metodic

modelare, simulare

mutaţie

neted

nivel

numeric, numerar, numeral, numeros, digital, digitală

obiect, obiectiv / subiect, subiectiv

obiect de activitate

observare, observabil, observabilitate

omogen / (h)eterogen

operaţional, funcţional

ortogonal

oscilaţie, vibraţie, trepidaţie, pulsaţie; fibrilaţie; fundamentală, armonice

paradox

performanţă

permanent

posibilitate, probabilitate, risc, şansă

precizie, confidenţă, încredere, eroare, tipuri de erori

prelucrare, tratare, tratament

premisă, prezumţie, ipoteză, prezumtiv

prezumţios

prietenos

procedeu

proces evoluţia unui sistem în timp

produs, serviciu

profesional, profesionalism; profesionism; profesionist

profil; profil larg / îngust

profund / superficial

program; foaie de parcurs

proprietatea

reacţie

redundant

regim; regim liber, forţat, tranzitoriu

reper = jalon

repetare, repetiţie, repetat

resursă

resurse regenerabile, reînnoibile, inepuizabile / complementele

rezervă

rezonanţă

rezultate ale cercetării / forme de materializare a rezultatelor cercetării

risc, factor de risc

salt

sarcină, povară

securitate

simptom, sindrom

simultan = concomitent / succesiv = consecutiv

sinteză, sintetizare

sistem, sistemic, sistemicitate (NB. În DEX şi MDE, termenul sistemic nu există, fiindu-i substituit termenul sistematic !); sistemist, sistematic

solicitare

specialist; generalist

specialitate

stoc

stochastic, probabilistic, statistic, aleator, pseudo-aleator / determinist, determinat

ştiinţă, ştiinţific

tehnică

tehnologie

tehnocrat, tehnocraţie

tendinţă = trend

termen (durată) de serviciu; termen de garanţie

topografie

topologie

traiectorie succesiune de stări prin care trece un sistem

trafic

transparenţă

trasabil, trasabilitate proprietate a unui sistem de a oferi informaţie ce caracterizează traiectoria sa anterioară, pe un anumit interval de timp sau pentru un anumit număr de stări anterioare.

uzură

valoare; valorificare, valorizare

Termenii se prezintă pe perechi – respectiv, după caz, pe grupe – de termeni apropiaţi ca fond sau / şi formă, cu trimitere în cadrul unui index alfabetic general.

Alte exemple din presă

In exemplele de mai jos, ¤ marchează lipsa unui semn de punctuaţie (virgulă, punct şi virgulă)

Rl 2.4.2004

X… este acuzat¤într-un dosar de corupţie¤de o serie de încălcări ale legii¤care de care mai grave.
Nu ştim şi nu ne putem da cu presupusul dacă ofiţerul… (Limba literară!)

Titlu, pag. 2:
Un magistrat de la Curtea de apel
Iaşi rupe tăcerea în faţa
reprezentanţilor europeni

Corect:
Un magistrat de la Curtea de apel Iaşi
rupe tăcerea
în faţa reprezentanţilor europeni

pag. 3

Anul electoral… agravează distanţa dintre promisiuni şi realităţi¤pe care guvernanţii se străduiesc să o umple cu discursuri…

Printre acestea se numără şi organizaţia … a partidului … ¤care a intrat în fierbere o dată cu… X a avut momente dificile la întâlnirea cu membrii din judeţul … ¤când a trebuit să facă faţă acuzelor… La aceeaşi întâlnire s-a discutat şi situaţia deputatului Y¤care…

Rl 31.3.2004

Totuşi¤circulă deja părerea că…
Că, vorba aia, de astfel de podoabe nu duce lipsă. (Limba literară!)

Z 20.3.2004

Este greu de presupus că un partid, care¤timp de trei sau mai mulţi ani, nu a reuşit, în Opoziţie fiind, să acumuleze un punctaj semnificativ¤va recupera peste noapte rămânerea în urmă.

Titlu (pagina 1): *Nevasta lui X a băgat divorţ*. (Limba literară!)

Rl 11.3.2004

Pag. 1:

… o societate din Timiş a obţinut mai multe sute de mii de asemenea marcaje¤pe care le-a folosit ulterior pentru sticle cu spirtoase. Întregul mecanism a fost descoperit de comisarii Gărzii Financiare¤după ce aceştia au remarcat că… … întreaga cantitate de băuturi alcoolice slab alcoolizate depăşea de peste trei ori capacitatea de transport a mijloacelor utilizate în acest scop¤înscrise în avizele de însoţire a mărfii.

Titlu:
O fetiţă căzută într-o fântână a fost
salvată ca prin minune de SMURD
(1. Împărţirea pe rânduri. 2. Cine e SMURD? – se mai repetă în text de 2 ori, tot fără descifrare)
În text: *După ce a căzut într-o fântână şi a rămas înţepenită la adâncimea de şase metri¤o fetiţă de şase ani a scăpat… Evenimentul, care a şocat pe toată lumea, a avut loc…* Şocat nu este termenul potrivit. Şocat – dacă ar fi murit. Aşa – este un amestec, în care intră şi satisfacţia pentru salvarea fetiţei: a impresionat.

Cam-pioana: eroare de metodă la culegerea pe calculator.
Cel puţin unul sau doi bolnavi (cel puţin unul sau doi înseamnă cel puţin unul, pentru că doi înseamnă mai mult decât unul)

Pag. 3:
…viitorul ministru a privit singur, cu secretarele lui Dorneanu¤dezbaterile din plen.
…Au fost invocaţi doar cei implicaţi. (Cuvintele aparţin lui Ioan Talpeş; meritau un semn (!).
…Dragoş Şeuleanu are 80 de milioane lei lunar. (Brut sau net? Dacă brut, este la nivelul multor directori generali şi alţi conducători. Dacă ar fi net, într-adevăr ar fi mult.)
… 289 au votat „pentru" (PSD, UDMR şi grupul minorităţilor) şi 68 „împotrivă". (A. Meseşan, R. Ristache, C. Oprea)

Pag. 5:
Ministerul Economiei şi Comerţului (MEC),… (Neglijenţă: Ministerul Educaţiei şi Cercetării – tot MEC!)
„În custodie" înseamnă în păstrare, nu în proprietate. Or, din text rezultă că imobilele au fost trecute din proprietatea S.N. Tutunul Românesc în proprietatea statului, fiind apoi lăsate în custodie.
… în toate magazinele care vând pâine în municipiul Tulcea au fost găsite cantităţi de marfă fără documente fiscale,… când au repetat controalele, comisarii Gărzii Financiare a regăsit aceleaşi acte de evaziune fiscală….

(Confuzie de termeni: pentru toată lumea, documente şi acte este acelaşi lucru. Deci: ba fără acte, ba cu aceleaşi acte – nu se înţelege. S-a folosit termenul „acte” în alt sens: acţiune, infracţiune de evaziune fiscală. Trebuia evitat sinonimul termenului deja folosit, documente.)
Fabricile respective deţin mijloace proprii de distribuţie a pâinii în reţeaua de magazine¤ respectivele autovehicule de mică capacitate, deşi transportă cantităţi foarte mari… (Repetare supărătoare a aceluiaşi cuvânt, şi încă cu alt obiect: ba fabricile, ba autovehicule, şi, cititorul mai poate crede, în lipsa punct şi virgulă, magazinele. La semnul ¤ lipseşte punct şi virgulă.)
Cele mai multe nereguli constatate… sunt unele care ţin de… (Cele mai multe sau unele?)

Pag. 6. *…lui Haider îi este oricum suficientă o simplă majoritate* (termenul consacrat este majoritate simplă, lumea se poate întreba dacă simpla majoritate e altceva).
… cu destulă stupefacţie… (stupefacţie este un superlativ intrinsec, nu suportă gradare: „destulă”)
… cu un deficit bugetar imens şi o cotă fulminantă a şomajului. Că toate aceste cifre („imens”, „fulminant” - nu sunt „cifre”) *se datorează în mare parte şi primului ministru Haider¤electoratul din Kärnten pare a fi uitat.*
Carinthia sau Kärnten? Aţi spus la început că este acelaşi lucru, apoi trebuie utilizat peste tot acelaşi termen, unul din cei doi, că zăpăcim cititorii.

Pag. 9:
…i s-a scos cristalinul greşit implantat şi i s-a înlocuit cu unul suturat în sulcus. (Câţi dintre cititori cunosc ce înseamnă termenul sulcus?)

Rolul de reglare a economiei va fi exercitat preponderent de către - sau cel mult prin intermediul - sistemului financiar şi bancar.
Acordul trebuie să se potrivească la ambele variante. (*„de către … sistemului financiar şi bancar”* nu este corect*)*. Dacă nu se poate – acord cu ultima, cum s-a şi procedat.. Dar se poate: *Rolul de reglare a economiei va fi exercitat preponderent de către sistemul financiar şi bancar, sau cel mult prin intermediul acestuia.*

Pe coperta „Sănătatea” 1999: *În România, din 10 femei, mai mult de jumătate aleg avortul*. De ce „din 10 femei?”

Recitire

După orice modificare, fie şi de detaliu, de revăzut ansamblul: dacă nu au apărut repetări de fond / formă, contraziceri, abateri de la terminologia unitară adoptată, abateri de la firul roşu al lucrării.

În marea majoritate a cazurilor, o lucrare, întocmită pentru un scop şi pentru un destinatar / beneficiar, trebuie revăzută (sau, de multe ori, chiar refăcută) în cazul prezentării aceleiaşi probleme în alt scop şi pentru alt destinatar / beneficiar. Uneori, adaptarea, „cârpirea" unei lucrări realizate pentru un scop, un destinatar etc., pentru o adapta la cerinţele altuia, dă rezultate proaste: argumentările sunt chinuite, neapărat se uită (rămâne) în text un termen nepotrivit pentru noul destinatar, aşa că, în funcţie de importanţa acestuia şi de miza demersului, poate fi mai convenabil să se pornească de la foaia albă; la sfârşit se poate verifica dacă nu s-a uitat ceva important şi pentru noul destinatar / beneficiar. Dacă, totuşi, s-au copiat pasaje, să se recitească atent toate aceste pasaje copiate, să nu conţină cumva denumirea sau vreo altă caracteristică a destinatarului precedent.

Chiar şi C.V.– urile nu se trag la xerox pentru a candida la diferite posturi. C.V.-ul trebuie să pună în evidenţă, să sublinieze calităţile, experienţa, cunoştinţele etc. necesare (sau care constituie un avantaj) în specificul fiecărui post, fiecărei activităţi, fiecărei întreprinderi / instituţii.

Recitire după o pauză (preferabil – a doua zi) + citire de către (cel puţin) un coleg (obligatoriu dacă sunt aspecte de specialitate) + re-citire „cu ochii, în pielea beneficiarului / destinatarului", sau chiar, succesiv, cu ochii, în pielea diferiţilor factori ce pot fi implicaţi în avizare / recepţionare / aplicare.

Mai bine zece observaţii de la colegi decât una de la şef.
Mai bine zece observaţii de la şeful direct decât o grimasă de la şeful şefului sau de la destinatar / beneficiar.

Permanent la îndemână: Dicţionarul ortografic. Dacă dubiul persistă, consultare DEX.

Checklist pentru recitire – puncte de verificat

1. Redactarea (ponderea aspectelor tratate şi succesiunea lor) sunt după poziţia şi interesele beneficiarului / destinatarului
2. Nu se insistă pe necazurile întâmpinate de elaborator şi problemele acestuia.
3. Ceea ce se doreşte să se obţină, să se aprobe, să se înţeleagă etc. este formulat clar, concis, la început sau la sfârşit.
4. Prezentarea este în concordanţă cu mesajul urmărit.
5. Sublinierile formează concepte ce se pot autonomiza din ansamblul textului.

6. Nu sunt amănunte evitabile, care ar distrage atenţia beneficiarului / destinatarului, l-ar plictisi, l-ar face să renunţe la citirea până la capăt
7. Ideile se înlănţuie logic: dacă trecerea la alt subiect se justifică / dacă are legătura necesară.
8. Acelaşi concept are acelaşi termen şi viceversa (biunivoc).
9. Termenii nestandardizaţi, de specialitate, de argou, prescurtaţi etc. sunt explicaţi.
10. In enumerări, toate componentele au aceeaşi formă gramaticală (verb auxiliar, timp, mod etc.) şi, dacă este cazul, se leagă cu fraza de deschidere a enumerării; dacă – preferabil – sunt la modul indicativ sau infinitiv (nominativ).
11. Este respectată limba literară, expresiile colocviale fiind admise numai în caz de necesitate justificată (citate puse în ghilimele sau similar).
12. Nu sunt repetări de idei, de cuvinte, de expresii (cu excepţia cazurilor când s-a urmărit obţinerea unor efecte speciale, sau când gramatica frazei o cere, în vederea evitării unor confuzii); dacă este necesară, ca s-a inclus atenţionare (*după cum am mai arătat…*).
13. Nu sunt fraze prea lungi.
14. Acordurile gramaticale sunt corecte.
15. Virgulele sunt incluse corect.
16. Cifrele sunt plauzibile şi semnificative.
17. Precizia cifrelor este plauzibilă.
18. Unităţile de măsură sunt cele standardizate / uzuale în România.

Prezentarea, susţinerea lucrărilor în avizări, expuneri

Citit sau vorbit liber?

Nu există reţete general valabile.

Ideal este să vorbiţi liber (cu excepţia, desigur, a concluziilor pe care le supuneţi aprobării, şi care trebuie citite întocmai, cel puţin cele principale, dacă sunt multe; de asemenea, când prezentaţi un document ce urmează să fie adoptat, de exemplu – prin vot, el trebuie citit întocmai).

Pericolele vorbirii libere sunt: să pierdeţi şirul, să vă întindeţi prea mult cu introducerea sau cu digresiuni şi să nu vă rămână timp pentru a spune nişte lucruri importante.

Pericolele cititului sunt: înstrăinare afectivă de participanţi; pericolul să depăşiţi, cu ritmul de citire, ritmul de percepere de către participaţi; să greşiţi, la citire, vreun cuvânt sau o intonaţie pe care nu le-aţi fi greşit dacă gândeaţi ceea ce vorbiţi liber.

Cel mai bine este să aveţi un text scris al expunerii, distinct pregătit şi repetat dinainte, cu ceasul în faţă (în ritmul de citire din şedinţă!), dar să încercaţi să vorbiţi liber, iar textul să vă servească doar drept colac de salvare, dacă simţiţi că vă pierdeţi. Dacă e să citiţi – rar, simulând, inclusiv cu intonaţii, vorbirea liberă.

Căutaţi ca materialul (sau o sinteză) să fie văzut, de către participanţi, înainte de şedinţă, altminteri riscaţi ca discuţiile să fie colaterale, loc pentru ca participanţii să-şi etaleze cultura generală şi să vi se dea sfaturi preţioase, dar care sunt în lucrare (nu este grav, dacă vi se aprobă propunerile). Dacă şedinţa este importantă, faceţi o filă cu esenţa esenţelor lucrării, cu ce aduce lucrarea, ce vreţi să se aprobe şi de ce, în fraze clare şi simple; difuzaţi la începutul adunării sau puneţi câte un exemplar la fiecare loc de participant.

Difuzat material scris amplu: înainte de expunere, după, sau deloc?

Depinde. La un curs de perfecţionare, evident că toţi cursanţii trebuie să plece cu copiile de la tot ceea ce aţi proiectat pe ecran. Este bine să le capete dinainte, ca să vă poată urmări fără să fie obsedaţi de ideea că trebuie să copieze ceea este pe ecran.

În rest – de la caz la caz, dar mai curând deloc. Dacă este o comunicare nepublicată – cât mai puţin până la publicare; riscaţi să pierdeţi prioritatea ştiinţifică, iar participanţii care vor să vă studieze serios o vor face oricum după textul ce va fi publicat. Persoanele importante tot vor să rămână numai cu informarea generală; îi deranjaţi dacă îi încărcaţi cu detalii. În plus, dacă difuzaţi în prealabil un text sau un punctaj amănunţit, participanţii îl parcurg în diagonală şi pierd interesul pentru ceea ce spuneţi. Unii autori, chiar când

proiectează un punctaj la proiector, acoperă punctajul şi îl dezvăluie, rând cu rând, numai pe măsură ce îl expun.

Alte aspecte

- Cu voce tare de la primul cuvânt, şi – în microfon! (dacă există).
- Verificaţi-vă în prealabil, singur sau – preferabil – cu un bun cunoscător al fiecăreia dintre limbile străine incidente, pronunţia eventualelor cuvinte străine, în special – a eventualelor nume proprii pe care le aveţi de pronunţat, inclusiv silaba pe care se pune accentul.

Checklist: ce să nu faceţi

1. Nu vă puneţi în postura jenantă să vi se atragă atenţia că aţi depăşit timpul alocat, sau, dacă preşedintele de şedinţă nu o face, să ajungeţi să vedeţi că participanţii încep să se uite la ceas sau pe geam, să se foiască, să şoptească între ei.
2. Ceasul pe masă, pe tribună, neacoperit de hârtii ! Desigur, după ce aţi socotit şi aţi memorat bine, în momentul când vi se dă cuvântul, la ce timp indicat de ceas trebuie să terminaţi. Sau – porniţi cronometrul, dacă aveţi (inclusiv pe telemobil, cu condiţia să fie blocate eventualele apeluri). Important este să trageţi tot timpul cu coada ochiului la ceas, reglând ceea ce mai aveţi de spus.
3. Nu vă încadraţi în timp pe seama debitului verbal; ceea ce debitaţi trebuie să mai poată fi şi perceput, înţeles, reţinut; să convingă.
4. Nici invers nu este bine: controlaţi-vă pauzele, ăăă-urile, un eventual ritm de vorbire prea lent; nu lăsaţi impresia că nu vă pasă de timpul şi răbdarea celor care vă ascultă şi de nervii celor care urmează la cuvânt după Dv.
5. Nu afişaţi figuri, tabele sau punctaje cu litere / cifre prea mici, care nu se văd până în ultimul rând al participanţilor; dacă sala este mai mult lată decât adâncă, pregătiţi poziţia ecranului de proiecţie pentru vizibilitate acceptabilă şi în părţile laterale ale sălii; eventual – puneţi ecranul lateral sau într-un colţ, limitaţi-vă numărul de proiecţii (nu uitaţi că ecranele de mare luminozitate reflectă bine numai în direcţia perpendiculară).
6. Planificaţi-vă în prealabil (dacă se poate), dacă nu – evaluaţi operativ, la faţa locului, înainte de a vi se da cuvântul, cum vă veţi împărţi între text, aparatul de proiecţie (cine va avansa paginile, şi daca este altcineva, cum veţi comunica); ecran, microfon / microfoane, dispozitivul de indicat pe proiecţie (tac, creion sau semnal luminos), şi, în orice caz, fără să mascaţi ecranul, faţă de participanţi, cu propria figură, în timp ce le arătaţi pe proiecţie ceea ce ei nu văd şi le vorbiţi, în altă direcţie decât microfonul, ceea ce ei nu aud; sacrificaţi din timp unele dintre funcţiunile de om-orchestră care vă revin, eventual, în timpul expunerii, păstrând numai pe cele la care puteţi face faţă păstrând controlul situaţiei şi degajarea.
7. Nu afişaţi text, punctaj etc. mai mult decât veţi vorbi, afişarea nu este supapă de siguranţă pentru expunerea prea voluminoasă pe care aţi pregătit-o; dacă, totuşi, aţi ales să afişaţi nişte punctaje, lăsaţi timpul

necesar pentru a fi parcurse, înainte de a trece la figura următoare; pentru participanţi este enervant să se stingă sau să se schimbe figura înainte de a o fi parcurs.

8. Nu proiectaţi organigrame, scheme logice – se urmăresc cu greu (nu se urmăresc), (decât dacă puneţi accent pe o conexiune-cheie, bine marcată pe figură, şi pe care o comentaţi în mod special).
9. Nu obosiţi ochii participanţilor cu multe stingeri / aprinderi ale iluminatului; dacă proiecţia nu se poate face pe lumină, grupaţi ceea ce aveţi de proiectat pentru o singură stingere / aprindere a iluminatului.
10. Nu priviţi numai în tavan, pe text sau pe ecran; faceţi schimb de priviri cu diferiţi participanţi; chiar dacă citiţi, mai şi ridicaţi ochii spre sală, lăsând la cât mai mulţi senzaţia că li v-aţi adresat personal.
11. Oricât de impertinentă şi provocatoare sau răuvoitoare ar fi o întrebare sau o luare de cuvânt, nu vă enervaţi, nu vă crispaţi, nu întrerupeţi, nu încercaţi să răspundeţi pe loc şi în primul rând celui care v-a provocat, păstraţi-vă zâmbetul şi bunăvoinţa faţă de ceilalţi participanţi, nevinovaţi de incident; descărcaţi atmosfera printr-o eventuală mică vorbă de spirit nemaliţioasă; dovediţi-vă superioritatea morală şi profesională păstrând răspunsurile Dv. pe făgaşul fondului problemelor şi al scopului lucrării. Porniţi de la premisa că majoritatea participanţilor nici nu au sesizat maliţiozitatea intervenţiei şi, în orice caz, importanţa ei; o reacţie prea pripită şi dură abia atrage atenţia asupra unor aspecte care ar fi putut, eventual, trece neobservate.
12. Nu căutaţi „să nu rămâneţi dator” la nici o observaţie sau sugestie; nu vă imaginaţi că cei prezenţi au sesizat şi reţinut mai mult decât o mică fracţiune din eventualele săgeţi care v-au fost adresate; acceptaţi premisa că în orice bătălie sunt şi pierderi, esenţial este să câştigaţi războiul; pentru eventuale chestiuni mai complicate promiteţi explicaţii aparte, pentru a nu reţine audienţa (dar la limita la care să nu condiţioneze aprobarea a ceea ce vă interesează).
13. Nici o grimasă, nici un zâmbet de superioritate sau de plictis la adresa vreunui vorbitor!
14. Nu uitaţi să vă dimensionaţi timpul şi la răspunsurile Dv. la întrebări şi observaţii, la concluziile Dv., cu precizarea că lumea este mai obosită şi mai plictisită decât la început
15. Canalizaţi-vă ultima luare de cuvânt pe ceea ce vreţi să obţineţi ca decizie; restul – verba volant (vorbele zboară)
16. Oricât de grea a fost pentru Dv. avizarea, dezbaterea etc., păstraţi-vă zâmbetul senin şi prietenos, luându-vă rămas bun şi mulţumind tuturor celor care s-au ostenit să vină să vă asculte şi să participe la soluţionarea problemei Dv.
17. Faceţi-vă pregătirea strategică: mergeţi la avizările, dezbaterile, sesiunile la care sunteţi invitat; fiţi activ, util şi constructiv; se generează reciprocitate şi solidaritate.

Bibliografie

DEX – Dicţionarul explicativ al limbii române. Ed. Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1998, 1192 pag.

Îndreptar ortografic, ortoepic şi de punctuaţie. Ed. Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1997, 274 pag.

MDE - Mic dicţionar enciclopedic. Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1978, 1851 pag.

Webster's Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language. Gramercy Books, N.Y. / Avenel, 1994, 1854 pag.

Oxford Reference. A concise Dictionary of Business. Oxford University Press, Oxford, N. Y., 1990, 401 pag.

Le petit Larousse. Dictionnaire encyclopedique. Ed. Larousse, Paris, 1995, 1786 pag.

Cooper, B. C. Writing Technical Reports. Penguin Books, London, 1964, reprinted 1990, 188 pag.

Berceanu, B. B., Panaitescu, I. Prezentarea lucrărilor ştiinţifice. Metodologia activităţii autorului. Editura ştiinţifică, Bucureşti, 1968, 252 pag.

Farmiloe, Dorothy. Communication for Business Students. Holt, Rinehart and Winston Canada Ltd., Toronto, 1981, 275 pag.

Byck, J. Studii şi articole. Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1967, 274 pag., p.166-169.

Şerbănescu, Andra. Cum se scrie un text. Editura Polirom, Iaşi, ediţia a II-a, 2001, 262 pag.

Coman, M. (coord.). Manual de jurnalism. Tehnici fundamentale de redactare. Vol. I. Editura Polirom, Iaşi, ediţia a II-a, 2001, 267 pag.

Anexa: Licența Creative Commons Attribution 3.0

Detalii la http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/deed.ro
Extras informativ la 1 ianuarie 2012. Versiunea curentă trebuie consultată la linkul de mai sus.

Eşti liber să:
partajezi cu alţii — dreptul de a copia, distribui şi transmite opera.
remixezi - dreptul de a adapta opera
a face utilizări comerciale ale operei

În următoarele condiţii:
Atribuire — Trebuie să atribui opera în maniera specificată de autor sau licenţiator (dar sub nici o formă care ar sugera faptul că aceştia te-ar susţine sau ar aproba folosirea de către tine a operei)

Înţelegând că:

Renunţare — Dacă obţii permisiunea din partea titularului dreptului de autor, se poate renunţa la oricare dintre condiţiile de mai sus.

Domeniul Public — Unde opera sau oricare alt element al ei este în domeniul public coform legilor în vigoare, statutul nu este afecta tîn nici un fel de aceastăp licență.

Alte drepturi — În niciun fel vreunul din următoarele drepturi nu este afectat de licenţă:

Drepturile de folosire corectă sau alte excepții și limitări ale copyrightului;

Drepturile morale ale autorului;

Drepturile pe care alte persoane le au în această operă sau în felul cum opera este folosită cum ar fi dreptul de publicitate sau la viaţă privată.

Notă — Pentru orice reutilizare sau distribuţie, trebuie să prezinţi clar celorlalţi termenii licenţei pentru această operă. Cel mai bun mod de a-l face este de a pune un link către pagina web unde este listat documentul original.